

Salgın Döneminde Yükseköğretimde Acil Uzaktan Öğretim Sürecinin Değerlendirilmesi: KKTC Örneği

Bahar AYGÜN* Hüseyin ULAK** Behçet ÖZNACAR***

Atf için:

Aygün, B., Ulak, H. ve Öznacar, B. (2023). Salgın döneminde yükseköğretimde acil uzaktan öğretime geçiş sürecinin değerlendirilmesi: KKTC örneği. *Journal of Qualitative Research in Education*, 33, 216-248. doi: 10.14689/enad.33.863

Öz. Araştırmanın amacı, Covid-19 küresel salgını nedeniyle acil uzaktan öğretime geçiş sürecine dair öğretim elemanlarının görüşleri alınarak etkin bir çevrimiçi öğretimi olumsuz etkileyen faktörleri belirlemek ve eğitimde niteliği artırmaya yönelik alınabilecek tedbirleri tespit etmektir. Araştırmada öğretim elemanlarının konu hakkındaki deneyimlerini derinlemesine inceleyebilmek adına nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji deseni kullanılmıştır. Çalışma grubu oluşturulurken, ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu KKTC'de faaliyet gösteren 7 üniversiteden belirlenen 13 öğretim elemanından oluşmaktadır. Çalışmada veri üçgenleme yöntemi kullanılarak konunun derinlenmesine incelenmesi ve çalışmanın güvenilirliğinin artırılması hedeflenmiş, bu kapsamda veri toplama aracı olarak 4 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu, gözlem ve döküman analizi kullanılmıştır. Araştırmada tespit edilen bulgularda teknik alt yapı yetersizliğinden kaynaklı problemlerin yaşandığı ve öğretim elemanlarının uygulama gerektiren dersleri işleme konusunda sıkıntılar çektiği görülmektedir. Öğretim elemanlarına teknolojinin eğitimde kullanılmasına yönelik eğitimlerin verilmesi gerektiği tespit edilmiştir. Çalışmanın acil uzaktan öğretimde çevrimiçi eğitimin iyileştirilmesi ve eğitimde kalitenin artırılmasına yönelik alınabilecek tedbirlerin belirlenmesinde yükseköğretim kurumlarına katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Acil uzaktan öğretim, çevrimiçi eğitim, yükseköğretim, salgın döneminde eğitim, Covid- 19

Makale Hakkında

Gönderim Tarihi:
16.12.2021
Düzeltilme Tarihi:
27.04.2022
Kabul Tarihi:
20.12.2022

Makale Türü

Araştırma

© 2023 ANI Yayıncılık. Tüm hakları saklıdır

* Sorumlu Yazar: Kıbrıs İlim Üniversitesi, Kıbrıs, b.aygun5056@gmail.com

** Kıbrıs İlim Üniversitesi, Kıbrıs, kaskanakinci@gmail.com

*** Yakın Doğu Üniversitesi, Kıbrıs, behcet.oznacar@neu.edu.tr

Giriş

Eğitim, bireylerin kişisel gelişim alanlarını göz önünde bulundurarak, onları yaşama hazırlayan, toplumların sosyo-kültürel, ekonomik ve teknolojik alanlarda kalkınmasını ve gelişmesini destekleyen önemli bir etkidir (Özgenel, Işık ve Bahat, 2019). Bu tanımdan yola çıkıldığında, eğitimin toplumla derin bir ilişkisi olduğu ve bu bakımdan toplum için önemli bir yeri olduğu söylenebilir. Balyer (2019) eğitimin, toplumların çağdaşlaşmasında rol oynayan önemli etkenlerden biri olup çağdaşlaşmanın, kalkınmanın ve gelişmenin temel ölçütlerinden biri olduğunu söylemiştir. Mustafa Kemal Atatürk ise “*En önemli ve feyizli görevlerimiz, milli eğitim işleridir. Milli eğitim işlerinde mutlaka muzaffer olmak lazımdır. Bir milletin gerçek kurtuluşu ancak bu suretle olur.*” sözüyle eğitim-toplum ilişkisinin önemini vurgulamıştır.

Ülkelerin ekonomik ve sosyal refahının artırılmasında, önemli etkenlerden biri yetişmiş insan gücüdür. İhtiyaç duyulan yetişmiş insan gücünün karşılanmasında ve topluma kazandırılmasında eğitim, özellikle de yükseköğretim kurumları ülkelere katkı sağlamaktadır. Uysal ve Aydemir (2016) yaptıkları çalışmada, bireylerin yeterli bilgi ve becerilerle donatılarak topluma kazandırılmasında yükseköğretimin en önemli araçlardan biri olduğunu söylemişlerdir.

Yükseköğretim kurumlarının, örgütsel devamlılıklarını ancak, toplumun ihtiyaçlarını karşıladıkları sürece sağlayabilecekleri söylenebilir. Çakmak (2008) yaptığı çalışmada benzer bir bulguyu vurgulayarak eğitim kurumlarının toplumun ihtiyaçlarına cevap verdikleri sürece yaşadıklarını, bu fonksiyonu yerine getiremedikleri zaman önemlerini yitirdiklerini ifade etmiştir. Dünyayı saran Covid-19 salgınının bulaş hızını durdurabilmek için başlatılan karantina süreci, yüz yüze eğitim faaliyetlerinin durdurulmasına neden olmuştur. Yüz yüze eğitim faaliyetlerinin durdurulması, eğitim sisteminin paydaşlarından olan öğrencilerin mevcut şartlarda eğitim almasına engellemiştir. UNESCO (2020), 6 Nisan 2020 tarihli raporunda, Covid-19 salgınından 576.021.818 öğrencinin etkilendiğini açıklamıştır. Erkut (2020) yükseköğretim kurumlarını salgından en çok etkilenen sektörlerden birisi olarak görmektedir. Eğitim sisteminin her kademesinde olduğu gibi, yükseköğretim kurumlarında da öğrencilerin eğitim ihtiyacına cevap verebilmesi için, acil bir çözüm bulunması ve uygulamaya konulması gerekmektedir. Bu noktada acil uzaktan öğretim süreci başlatılmıştır. Eğitime devam edilebilmesi ve öğrencilerin eğitim ihtiyacının karşılanabilmesi adına, birçok dünya ülkesinde olduğu gibi Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde de acil uzaktan öğretim sürecine geçilmiştir.

Acil uzaktan eğitim sürecinin başarılı olabilmesinin, yükseköğretim kurumlarının krizi yönetebilmesi ile paralellik göstereceği ifade edilebilir. Sarı ve Sarı (2020) çalışmalarında Covid-19 salgınının kriz özelliklerini taşıdığını ve bu süreçte okullarda kriz yönetimi usullerinin uygulanmasının öneminden bahsetmişlerdir.

Bu süreçte, doğabilecek olumsuzlukları öngören, detaylı bir planlamanın yükseköğretim kurumlarında öğretim hizmetlerinin devamlılığını ve niteliğini etkileyeceği düşünülmektedir. Toquero (2020) yaptığı araştırmada, üniversitelerin Covid-19 salgınıyla başa çıkabilmesi için eğitim planlamasını çok detaylı bir şekilde çalışılması gerektiğini belirtmiştir. Sistemde doğabilecek sorunların öngörülmesi ya da yaşanan olumsuzlukların iyileştirilmesi ve teknik eksikliklerin giderilmesinin, eğitimin niteliği ve verimi bakımından önemli olduğu öngörülmektedir. Dhull ve Sakshi (2017), yapmış oldukları çalışmada, benzer bir bulguya dikkat çekerek, çevrimiçi öğretim etkinliklerinin titiz bir şekilde tasarlanmamasının, öğrenim süreçlerini önemli derecede sekteye uğratabileceğine dikkat çekmektedir.

Acil uzaktan öğretim sürecinin başlamasıyla ülkelerin yükseköğretim kurumlarının, hızlı bir hazırlık dönemine girdiği görülmüştür. Bu süreç içerisinde öncelikle, yükseköğretim kurumlarının dersleri hangi çevrimiçi öğretim platformunu kullanarak yapacağına karar verdiği görülmektedir. Dünyadaki bazı üniversitelerin uygulamalarına baktığımızda, karantina sürecinin başlamasını takip eden günlerde Almanya'da bulunan Münih Teknik Üniversitesi'nin moodle uzaktan eğitim platformunu, İtalya'da bulunan Bologna Üniversitesi'nin UNIBO platformunu, Türkiye'de bulunan İstanbul Teknik Üniversitesi'nin ise Zoom ve Ninova platformunu kullanarak öğretim yapacağını açıkladıkları görülmektedir (Dikmen ve Bahçeci, 2020). KKTC'de bulunan üniversitelerde öğretim faaliyetlerini devam ettirebilmek için seçmiş oldukları platformları öğrencilerine duyurmuşlardır. Süreç içerisinde dersler Zoom, Google Meet, Microsoft Teams, Moodle gibi çeşitli platformlarda yürütülümeye çalışılmıştır.

Öğretim elemanları çalıştıkları yükseköğretim kurumlarının seçmiş olduğu çevrimiçi öğretim programlarının kullanımı hakkında kısa bir eğitim alarak, derslerini yürütmeye başlamışlardır. Lloyd, Byrne ve McCoy (2012) öğretmenlere verilen teknik, pedagojik ve materyal desteğinin öğretim elemanlarının çevrimiçi öğretim uygulamalarına adaptasyonlarını kolaylaştıracağını ifade etmiştir. Salgın sürecinin başlarında, öğrencilerin çevrimiçi öğretim programlarına hakim olmaması nedeniyle öğretim elemanlarının sorumluluğunun fazla olduğu söylenebilir. Flores, Machado ve Alves (2020) öğretim elemanlarının acil uzaktan öğretim sürecinde, zaman yönetimi, öğrencilerin eğitime dahil edilmesi, çevrimiçi öğretim yöntem ve teknikleri uygulama yönünde sorumlulukları olduğunu ifade etmişlerdir.

Çevrimiçi öğretim uygulamalarını kullanmaya başlayan öğretim elemanlarının süreç içerisinde, uygulama esnasında karşılaştıkları bir takım problemler alan yazın tarandığında karşımıza çıkmaktadır. Öğretim elemanlarının yaşadığı sorunlardan biri teknik alt yapının acil uzaktan öğretim için yeterli olmamasıdır. Bingöl (2020) acil uzaktan öğretim sisteminin vazgeçilmezinin kesintisiz ve hızlı internet olduğunu ifade etmiştir. Ülke internetyapılarının ve üniversitelerin

teknoloji alt yapılarının sisteme uygun olarak yenilenmesinin önemli olduğunu belirtmiştir.

Öğretim elemanlarının çevrimiçi derslere uygun içerik hazırlamakta problemler yaşadığı, evde farklı uyaranlar arasında olan öğrencilerin dikkatini derse çekmekte zorlandığı görülmektedir. Avcı ve Akdeniz (2021) öğretim elemanlarının, öğrencilerin buldukları ortamda odaklarını dağıtabilecek faktörler ile başa çıkabilecek ve öğrencinin merak duygusunu uyandırabilecek eğitim materyalleri hazırlaması, dijital ortamda uygun içerikler bulması ve bu içerikleri eğitim materyaline dönüştürmesi gerektiğini ifade etmiştir. Öğretim görevlilerinin içerik hazırlayabilmek için teknolojik yeterliklerin yanında pedagojik yeterliklerinin de olması gerektiği düşünülmektedir.

Uzaktan öğretim sürecinde nitelikli eğitim verilebilmesinin, yükseköğretim kurumlarının ve öğretim elemanlarının öncelikli problemlerinden biri olduğu görülmektedir. Bu açıdan bakıldığında, acil uzaktan öğretim sistemlerinin, alt yapı yeterliği, yönetimi, planlanması ve denetlemesinin örgün eğitim sistemlerinden farklı olarak tasarlanması gerektiği düşünülmektedir. Yükseköğretim Kalite Kurulu (YÖKAK, 2020) nitelikli bir acil uzaktan öğretim sisteminin bileşenlerini; uzaktan eğitim politikası, altyapı olanakları, erişim durumları, kullanım yeterlikleri, eğitim-öğretim süreçleri, uzman insan kaynağı, destek hizmetleri ve bilgi güvenliği ve etik boyutları olarak vermiştir. Yükseköğretim kurumlarının, ulaşılabilir hedeflerin olduğu, paydaşların katılımıyla hazırlanan, yüz yüze eğitimde belirlenen akademik standartların korunduğu, yeterli kaynakların (finansal, fiziksel, teknolojik, insani) sağlandığı, öğrencilerin ve öğretim elemanlarının öğrenme kaynaklarına erişim sağlayabildiği bir uzaktan eğitim politikasına sahip olması gerektiği düşünülmektedir.

Acil uzaktan öğretim sistemi eğitim faaliyetlerinin aksamaması için sunulan geçici bir çözüm yöntemi olarak ifade edilebilir. Bozkurt (2020) acil uzaktan öğretimi, kriz sürecinde öğretim faaliyetlerini devam ettirebilmek adına planlanan alternatif bir çözüm olarak tanımlamıştır. Ancak 2020 yılında başlayan covid 19 salgını günümüzde etkisini azaltmadan devam etmektedir. Ülkemizde ve dünya genelinde aşılama işlemleri yapılmaya devam etmektedir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı'ndan elde edilen verilere göre 194,782 kişinin aşısının yapıldığı, 108,923 kişinin ilk doz aşısının yapıldığı, 85,859 kişinin de ikinci dozunun yapıldığı görülmektedir (KKTC Sağlık Bakanlığı, 2021). Aşı işleminin devam etmesi ve vaka sayılarının ciddiyetini koruması salgının önümüzdeki yıllarda da hayatımızda olacağını göstermektedir. Bu bağlamda insan sağlığı için alınan önlemler çerçevesinde acil uzaktan öğretim sistemlerinin de, eğitim ve öğretim faaliyetlerinin devamlılığının sağlanması adına hayatımızda olacağı öngörülmektedir.

Geçici bir çözüm önerisi olan acil uzaktan öğretim sistemi, salgın sürecinde öğretim faaliyetlerinin sürdürülebileceği neredeyse tek yöntem olmuştur. Bu

açıdan bakıldığında acil uzaktan öğretim sistemleri nitelikli eğitimin verilebilmesi adına, üzerinde çalışmalar yapılarak, eksik yönlerinin iyileştirilmesi gereken önemli bir sistemdir. Acil uzaktan öğretime yönelik eğitim politikalarının yükseköğretim kurumlarında ne derece uygulandığının araştırılması gerektiği düşünülmektedir. Yüz yüze eğitimde belirlenen akademik ölçütlerin acil uzaktan öğretimde ne derece korunduğu, ölçme değerlendirilmenin nasıl yapıldığı, kullanılan yöntem ve tekniklerin ne derece başarılı olduğu, yükseköğretim kurumlarının teknik alt yapı yeterliğinin yeterli olup olmadığının araştırılması nitelikli bir eğitim adına elzemdir.

Yöntem

Araştırma Deseni

Araştırma nitel araştırma modellerinden fenomenoloji deseni ile tasarlanmıştır. Seggie ve Bayyurt kitaplarında (2017) fenomenolojik çalışmalarda, gerçeklerin onları deneyimleyen kişilerin algılarına göre şekillendiğini, deneyimlerin tüm bilginin kaynağı olduğunu ve nasıl deneyimlendiğinin anlaşılması gerektiğini aktarmışlardır. Yıldırım ve Şimşek ise (2011) kitaplarında fenomenoloji deseninin günlük yaşantımızda karşımıza çıkan, farkında olduğumuz olguların derinlemesine araştırıldığı çalışmalarda kullanıldığını söylemiştir.

Fenomenolojik desen ile tasarlanan araştırmalar, bireylerin kendilerinin tecrübe ettiği fenomenlere (olgulara) dair yorumları detaylı bir şekilde incelenerek, zihinlerinde sakladıkları bilişsel kodların ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır (Creswell, 2015). Çalışma, covid-19 salgını nedeniyle geçiş yapılan acil uzaktan öğretim sürecini, çevrimiçi uygulamaların olumlu ve olumsuz yönlerini, çevrimiçi uygulamalarda yapılan eğitim uygulamalarının yeterliğini öğretim elemanlarının görüşlerine göre incelemektedir. Araştırma sürecinin aşamaları Tablo 1'de belirtilmiştir.

Tablo 1.

Araştırma Süreci Aşamaları

Araştırmanın Modeli	• Nitel Araştırma
Araştırmanın Deseni	• Fenomenoloji (olgu bilim)
Çalışma Grubu	• Yükseköğretim kurumlarında çalışan öğretim elemanları (13 kişi)
Veri Toplama Aracı	• Kişisel bilgi formu (6 soru) • Görüşme formu (4 soru) • Gözlem formu (6 kriter)
Verilerin Toplanması	• Taslak görüşme formlarının oluşturulması • Taslak görüşme formlarının uzman görüşüne (3 uzman) sunulması ve gerekli düzeltmelerin yapılması • Pilot uygulama (2 katılımcı) ve gerekli

	<ul style="list-style-type: none"> düzeltilmelerin yapılması Görüşme formunun oluşturulması Görüşmelerin gerçekleştirilmesi (13 Katılımcı) (Ses kaydı ve not alma teknikleriyle gerçekleştirildi.) Katılımcı gözlemci olarak gözlem yapılması (2 katılımcı)
Verilerin Çözülmesi	<ul style="list-style-type: none"> Ses kayıtlarının ve notların bilgisayar ortamına aktarılması Verilerin analizi Bulguların yazılması Raporlama

Çalışma Grubu

Patton (2014) çalışma grubunu oluşturan katılımcıların araştırılan olguyla ilgili deneyimlere sahip olmasının önemli bir nokta olduğundan bahsetmiştir.

Araştırma, 2020-2021 eğitim-öğretim yılının bahar döneminde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubu Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde bulunan, yedi farklı üniversitede görev yapan 13 öğretim elemanından oluşturulmuştur. Starks ve Triniad (2007) yaptıkları çalışmada, fenomenoloji modeliyle desenlenen araştırmaların, çalışma grubunun 10 ile 15 kişi arasında değiştiğini söylemektedirler. Bu bağlamda, çalışma grubu 13 kişiden oluşturularak fenomen hakkında derinlemesine inceleme yapılmıştır.

Çalışma grubu, nitel araştırmalarda kullanılan amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan ölçüt örnekleme yöntemi ile oluşturulmuştur. Ölçüt örnekleme; çalışma grubunun problemle ilgili olarak belirlenen niteliklere sahip kişiler, olaylar, olgular, nesnelere ya da durumlardan oluşturulmasıdır (Büyüköztürk, 2018). Çalışma grubuna dahil edilen öğretim elemanlarının kadın ve erkek sayısı dengeli olmasına, farklı unvanlara sahip olmaları, farklı üniversitelerin aynı bölümünde çalışıyor olmaları, covid-19 salgını ile acil uzaktan öğretime geçmiş olmaları ve en az 5 yıl üniversitede çalışmış olmaları ölçütleri uygulanmıştır. Çalışma grubu belirlenirken üniversitelerde yaşanan benzer ve farklı problemlere dair, zengin veri toplanmasına imkân sağlayacak ölçütler kullanılmıştır. Katılımcılara ilişkin bilgiler tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2.

Katılımcılara Yönelik Bilgiler

Katılımcı Unvanı	Katılımcı Kodu	Bölüm/ Alan	Çalışma Yılı	Cinsiyet
Doç. Dr.	K1	Eğitim Bilimleri	22 yıl	Erkek
Doç. Dr.	K2	Eğitim Bilimleri	8 yıl	Kadın
Doç. Dr.	K3	Eğitim Bilimleri	12 yıl	Kadın
Dr.Öğretim Görevlisi	K4	Eğitim Bilimleri	18 yıl	Erkek
Doç. Dr.	K5	Eğitim Bilimleri	19 yıl	Kadın

Doç. Dr.	K6	Eğitim Bilimleri	7 yıl	Erkek
Dr.Öğretim Görevlisi	K7	Eğitim Bilimleri	15 yıl	Kadın
Prof. Dr.	K8	Eğitim Bilimleri	29 yıl	Erkek
Doç. Dr.	K9	Eğitim Bilimleri	12 yıl	Erkek
Prof. Dr.	K10	Eğitim Bilimleri	45 yıl	Erkek
Doç. Dr.	K11	Eğitim Bilimleri	8 yıl	Kadın
Prof. Dr.	K12	Eğitim Bilimleri	32 yıl	Erkek
Prof. Dr.	K13	Eğitim Bilimleri	42 yıl	Kadın

Katılımcı bilgilerini içeren tablo incelendiğinde katılımcıların farklı ünvanlara sahip olması ölçütünün uygulandığı görülmektedir. Katılımcılar 4 profesör, 7 doçent, 2 yardımcı doçent öğretim elemanından oluşmaktadır. Çalışma grubunda kadın ve erkek sayısının dengeli olması ölçütü uygulanmıştır. Katılımcıların 7'si erkek, 6'sı kadındır. Katılımcılardan 4 öğretim elemanı lisansüstü, 5 öğretim elemanı lisans ve lisansüstü, 4 öğretim elemanı önlisans, lisans ve lisans üstü gruplarda derse girmektedir. Katılımcılar farklı üniversitelerin aynı bölümünde görev yapmaktadır. Katılımcıların mesleki kıdem yılı 5 yıl ve üzeridir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formu, gözlem ve doküman analizi olmak üzere üç tür veri toplama aracı kullanılmıştır. Sosyal bilimler alanında yapılan çalışmalarda kullanılan veri üçgenlemede amaç, kullanılan veri toplama araçları arasında ne derece uyum olduğunu göstermek değil, bir çok farklı açıyla elde edilen verilerin sonuçlarını değerlendirmektir (Mayring, 2011). Stake (1998) veri üçgenleme yöntemini çoklu algı kullanma süreci olarak tanımlamaktadır. Neuman (2014) ve Akar (2016) çalışmalarında üçgenlemenin, doğruluğu artırmak adına farklı bakış açısı sağladığını ve verileri sorgulama imkanı yarattığını belirtmişlerdir.

Veri toplama araçlarından biri olan yarı yapılandırılmış görüşme formu araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formu, çalışılan konu hakkında detaylı soru sormayı, anlaşılmayan ve yeterli ölçüde cevaplanmamış soruları tekrar sorma ve açıklama imkânı sunması açısından avantaj sağlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Görüşme formunun birinci bölümünde yer alan sosyo-demografik bilgiler bölümünde araştırma kapsamına alınmış olan öğretim elemanlarının cinsiyetinin, yaşının, öğrenim gördüğü okulun, öğretim elemanı olarak çalışma yılının ve mezun oldukları fakültenin tespit edilmesi amacıyla yöneltilmiş sorular yer almaktadır. Görüşme formunun ikinci kısmında yer alan görüşme soruları, kapsamlı bir alanyazın taramasının ardından taslak olarak oluşturulmuş ve eğitim yönetimi alanında uzman üç kişinin görüş ve değerlendirmelerine sunulmuş ve düzenlenmiştir. Müteakiben iki kişi ile yapılan pilot görüşmeler sonrasında, 4 sorudan oluşan

görüşme formuna son şekli verilmiştir. Görüşme formunda yer alan sorular şu şekildedir:

- 1) Acil Uzaktan Öğretime geçiş sürecinde neler yaşadınız?
- 2) Acil Uzaktan Öğretim sürecinde kullanılan çevrimiçi öğretim uygulamaları hakkında neler düşünüyorsunuz?
- 3) Acil Uzaktan Öğretim sürecinde karşılaştığınız problemler nelerdir? (Teknik, öğrenci, üniversite ve öğretim elemanı boyutunda)
- 4) Acil Uzaktan Öğretim sürecinin verimli olması için neler yapılabilir?

Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan bir diğer teknik gözlem tekniğidir. Gözlem kişileri, olayları, olguları ya da durumları doğal ortamında gözleyerek fikir sahibi olmak için kullanılan bir veri toplama tekniğidir (Güler, Halıcioğlu ve Taşgın, 2013). Çalışmada, gözlem türlerinden katılımcı gözlemci kullanılmıştır. Çalışma grubunda bulunan iki öğretim elemanından gereken izinler alınmış, çevrimiçi öğretim uygulamaları üzerinden yapılan derslere katılım sağlanarak gözlem yapılmıştır.

Araştırmada kullanılan bir diğer veri toplama tekniği ise döküman analizidir. Öğretim elemanlarından izin alınarak kayıtlı ders videoları üç araştırmacı tarafından izlenmiştir. Toplamda yedi üniversiteden, yedi farklı öğretim elemanının, 523 dakikalık ders kayıtları izlenmiş ve ders esnasında yaşanan sorunlar belirlenmiştir. Merriam (2019) araştırmacıların konuyu anlamasına ve bu konuyla ilgili belirsizliklerin ortadan kalkmasına imkan sağlayan sağlayan her dökümanın çalışmalarda kullanılabileceğini belirtmiştir.

Veri Analizi

Nitel araştırmada veri analizi, elde edilen verilen kodlanması, benzer özellikler gösteren kodların bir araya getirilip temaların oluşturulması, tablolaştırılarak yorumlanması ve tartışılarak sonuca ulaştırılması sürecidir (Creswell, 2003; Merriam, 2009). Bu bağlamda araştırmada, öncelikle yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığı ile yapılan görüşmeler dinlenerek Microsoft Word programı aracılığı ile yazıya dökülmüştür. 13 katılımcı için ayrı ayrı görüşme döküm metni oluşturulmuştur. Tüm görüşmeler sonucunda, 122 sayfadan oluşan veri seti elde edilmiştir. Katılımcıların verdiği yanıtlar, her soru için kelime kelime ve Nvivo kodlama stratejilerine göre kodlanmıştır (Charmaz, 2006; Glaser, 1978, Strauss ve Corbin, 1998). Kodlama işlemi her bir görüşme döküm metni için ayrı ve dizgesel olarak yapılmıştır. Görüşme döküm metinlerinden elde edilen kodlardan benzer özellikte olanlar gruplandırma yapılarak temalara ulaşılmıştır. Nitel içerik analizinde verilerin kodlanarak temalaştırılması, verilerin kodlara ve temalara göre düzenlenmesi ve tanımlanması ve bulguların yorumlanması aşamaları birbirini izlemektedir (Yıldırım ve Şimşek

2018). Veri analizi sırasında gerekli görülen ve ihtiyaç duyulan durumlarda ses kayıtları tekrar dinlenerek gereken kontroller yapılmıştır. Olası uyumsuzlukları önlemek adına, her üç araştırmacı ders kayıtlarının tamamını birlikte izlemiş ve gruplandırmayı bu şekilde yapmışlardır. Bütün kod ve temaların oluşmasında ikisi eğitim yönetimi alanında araştırmacı, biri nitel araştırma süreci konusunda deneyimli ölçme değerlendirme uzmanı olmak üzere üç farklı kodlayıcı ayrı ayrı çalışmış ve kodlar oluşturulmuştur. Farklı çıkan kodlar, kodlayıcılar arasında değerlendirilerek görüş birliği sağlanmıştır. Örneğin, araştırmacı tarafından çıkarılan “müfredatın uygun olmayışı” kodu diğer bir kodlayıcı tarafından “çevrimiçi derslere uygun müfredat eksikliği” olarak kodlanmıştır. Elde edilen verilerin tekrar incelenmesi ve kodlayıcılar arası yapılan değerlendirme sonucunda kod ismi değiştirilerek “çevrimiçi müfredat eksikliği” olarak düzenlenmiştir. Araştırmacıların elde ettiği kodlar tartışılıp görüş birliği sağlandıktan sonra ortaya çıkan kodlar ve temalar nitel araştırma yöntemine hâkim bir uzmanın görüşüne sunulmuştur. Elde edilen kodlar Miles ve Huberman’ın geliştirdiği formüle göre hesaplanmış, kodlayıcılar arası uyum %91 oranında bulunmuştur. Miles ve Huberman’ın formülüne göre görüş birliği yüzdesi 80 ve üzeri olan çalışmalarda yapılan analizlerin tutarlılığı olduğu söylenebilir. İkinci aşamada elde edilen veri seti, bilgisayarla analiz yöntemi tercih edilerek NVivo R1 programında mevcut olan “Coding Comparison Query” yardımı sayesinde hesaplanmıştır. Araştırmacıların ayrı ayrı kodlama yaparak elde ettiği kodlar ve temalar ile kodlayıcı arasındaki uyumun yüzdeliği ve Cohen’in Kappa katsayısı ile güvenilirlik hesaplanmıştır.

Zamanın kısıtlı olduğu ve veriler eş zamanlı toplandığı için seçilen iki üniversiteden birer öğretim elemanının dersleri gözlemlenmiştir. Dersler öncesinde öğretim elemanlarına çalışmanın amacı açıklanarak gerekli izinler alınmıştır. Öğretim elemanının derslerinde sadece süreç izlenmiş, çalışma için veri toplanmıştır. Ders süreleri ortalama 75 dakikadır. Öğretim elemanlarının bahar dönemi boyunca, sınav haftaları haricinde geriye kalan 10 dersine girilmiştir. İki öğretim elemanının 20 dersine denk gelen süre 1500 dakikadır. Ders kaydı doküman analizi tekniği kullanılarak incelenmiştir.

Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde görüşme, gözlem ve doküman analizi ile toplanan verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

1. Görüşme Sonucu Elde Edilen Bulgular

Bu bölümde görüşme yapılan 13 katılımcının görüşlerinden elde edilen bulgular sunulacaktır. Görüşme sonucunda elde edilen bulgular; öğretim elemanlarının acil uzaktan öğretime geçiş sürecinde yaşananlara yönelik

görüşleri, öğretim elemanlarının çevrimiçi öğretim uygulamalarına yönelik görüşleri, öğretim elemanlarının çevrimiçi dersler esnasında yaşanan teknik problemlere yönelik görüşleri ve öğretim elemanlarının çevrimiçi derslerin verimliliğini artırmaya yönelik görüşleri olmak üzere 4 başlık altında sunulmuştur.

Tablo 3.

Tema-1: Öğretim Elemanlarının Acil Uzaktan Öğretime Geçiş Sürecinde Yaşananlara Yönelik Görüşleri

Alt Tema	Kodlar
Yeni kavramların öğrenilmesi	Çevrimiçi öğretim uygulamaları Dijital öğrenme Çevrimiçi sınıf
Sosyal Öğrenmenin Kaybolması	Yapay sınıf ortamı Etkileşimin olmaması Hazırlıksız olunması
Psikolojik Etkiler	Salgının yarattığı korku Kendini yetersiz hissetme Yalnızlık
Öğrenci Katılımının Düşmesi	Teknik donanım eksikliği Yaşam koşulları Uzaktan eğitime karşı isteksizlik
Hayat boyu öğrenmenin önemi	Öğretim elemanlarına yönelik hazırlık kursları Acil uzaktan öğretim müfredat hazırlığı

1.1. Öğretim Elemanlarının Acil Uzaktan Öğretime Geçiş Sürecinde Yaşananlara Yönelik Görüşleri

Öğretim elemanlarının acil uzaktan öğretime geçiş sürecinde yaşananlara yönelik görüşleri teması katılımcıların uzaktan eğitimi ilk kez nasıl deneyimlediklerini ve bu deneyim esnasında neler hissettiklerini açıklamaktadır. Bu temaya ait kodlar Tablo 3'te verilmiştir.

Öğretim elemanları, acil uzaktan öğretim kavramı ile covid-19 salgın sürecinde okulların kapatılması nedeniyle karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların çoğunluğunun daha önce uzaktan öğretim kavramını duydukları, ancak, salgınıyla birlikte tecrübe etme fırsatı yakaladıkları görülmektedir. Öğretim elemanları, bu süreçle birlikte çevrimiçi öğretim programları ile bu programların işleyişlerini öğrendiklerini ve gelen güncellemelerle hala öğrenmeye devam ettiklerini aktarmışlardır. Bu temaya ilişkin örnek katılımcı görüşleri şunlardır:

K2: İlk başlarda çok zorlandık, bize eğitim veren arkadaşlar da bu sistemle yeni tanışmıştı. O yüzden onlar da anlatırken bize çok yardımcı olduklarını söyleyemeyeceğim ama süreç içerisinde teknik ekibin başını çokça ağrıtarak uyum sağladık diyebilirim.

K3: Tabi ki pandemi nedeniyle çevrimiçi yayınların başlaması veya derslerin başlaması konusunda gelen talimatlar doğrultusunda ilk defa bu kadar yaygın bir tecrübeye

olayına girdik. Öncelikle tabi kendimizi buna uyarlamamız gerekirdi. Biz yüz yüze ders yaparal derslerimizi sürdürüyorduk. Sistemin değişmesi, bizi öğrenci durumuna soktu.

K11: Biz öyle bir deneyim yaşamadığımız için o teknolojiye de aşına değildik. Hatta şunu da söyleyeyim bazı kavramları ilk kez duyduk. Microsoft Teams daha önce bilmiyorduk. Microsoft Teams üzerinden ders anlatmak korkunç bir şey. Yani o sanal sınıfa gireceksin, o sınıfın o dersin kanalını açacaksın. Dersin kaydını yapacaksın. Sınıftaki öğrencilerin yoklamasını alacaksın. Dersi anlatırken kullanacağın sunum şeyini slaytlarını ekrana taşıyacaksın herkesin görebileceği bir duruma getireceksin. Küçükse büyülteceksin. İşte öğrenci görmüyorsa ona yardımcı olacaksın. İşte şuraya bas, buraya gir, buraya çık. Hiçbirini bilmiyorduk açıkçası.

K13: Bize Google Meet üzerinden ders anlatacaksınız denildiğinde açıkçası nasıl yapacağım konusunda en ufak bir fikrim yoktu. Toplantı açılacak, link paylaşılacak, öğrenciler çevrimiçi sınıflara girecek bunlar çok yabancıydı. Süreç anlatılırken açıkçası zor geldi bana. İlk başlarda hatalar yaptık sorduk. Sonra zamanla bu sisteme alışmaya başladık.

Öğretim elemanları, salgın nedeniyle öğrencilerin yüz yüze eğitim alma imkânının ortadan kalkmasının sosyal öğrenmeyi azalttığını belirtmişlerdir. Yaratılan çevrimiçi sınıf ortamının, normal sınıf ortamının yerini tutmadığı gözlemlenmiştir. Sınıf ortamında kamera ve mikrofon aracılığı ile kurulmaya çalışan etkileşimin verimli olmadığını savunan öğretim elemanları, öğrencilerin ekran başında olduklarından emin olmadıklarını söylemişlerdir. Bu temaya ilişkin örnek katılımcı görüşleri şunlardır:

K6: Duvara ders anlatıyor gibi hissediyorum çoğu zaman. Bu durum bizim için oldukça yorucu. İletişim yok. Etkileşim yok. Öğrenci yok. Öğretmensiniz ve öğrencinizi göremiyorsunuz. Ben bunu öğrettim ama o öğrendi mi sorguluyorsunuz. Soru soruyorsunuz çoğu zaman cevap yok. Okulda olunca yüzünden anlıyorsunuz. Başka örnek verip ulaşıyorsunuz.

K8: Ben iki üniversitede ders veriyorum. Part time olarak başka bir üniversiteye daha gidiyorum. Gözlemlediğim kadarıyla, yani çocuklarda derse katılım az. Önceden bu çocuklar okula gelirdi. Bir ortam olurdu, etkileşim olurdu. Onun bilmediğini o anlatırdı. Bir tartışma ortamı yaratılırdı. Şimdi bakıyoruz o konuşuyor, diğeri onun söylediğini duymuyor. Öğrenci ne yapıyor görmüyoruz. Orda mı? Telefonda mı? Televizyon mu izliyor? Bilmiyorsun Bu da öğrenmeyi zorlaştırıyor.

K9: Göz göze bakışmayı yapamıyoruz. Çocuğumuzun, öğrencimizin vücut dilini anlayamıyoruz. Bunlar bizde sıkıntı yaratıyor. Bende sıkıntı yaratıyor. Yani ben sınıfta bir çocuğuma otururken iskemlesinde bakarken, yüzüne baktığım vakit derste mi uzayda mı anlıyorum yani. Kendisiyle konuşurken onun varlığını orada hissediyorum. Bire bir diyalog kurabiliyorum ama işte yüz yüze eğitim üç boyutlu tam mühendisçe izah edeyim ama çevrimiçi iki boyutlu. Bir yüksekliği var, bir genişliği var. Kalınlığı yok. İncecik bir ekran var orda yani. Kaybettiklerimiz, kaybettiklerimiz elbette ki var. Sınıfta ki o neşe, sınıfta ki o sıcaklık yok tabi.

K10: Yüz yüze dersin tadı başka. Bir kere etkileşim var. Öğrenciye bilgiyi veriyorsunuz. Etki tepki meselesi. Gözünde yanan kıvılcımla alıyorsunuz tepkiyi. Biz mesela öğrencilerimizi staja gönderiyorduk okullara oradaki öğretmenleri gözlemliyor öğreniyorlardı. Hayat sadece teorik değil, tecrübe de. Şimdi o sosyallik gitti.

Öğretim elemanları, ilk covid-19 vakasının ülkemizde görülmesinin ardından, aniden okulların kapatılması ve yeni bir sisteme geçilmesinin panik havası yarattığını aktarmışlardır. Bilinmeyen bir duruma adapte olmak için geçen süreçte kendilerini yetersiz hissettiklerini, salgının yarattığı ortamdan dolayı korkuya kapıldıklarını ve karantinede evlerde yalnız kalınmasının psikolojilerini olumsuz yönde etkilediğini ifade etmişlerdir. Bu temaya ilişkin örnek katılımcı görüşleri şunlardır:

K1: En başta bir korku var tabii. İnternette videolar izliyorsunuz. Yere aniden düşüp ölen insanlar vardı o videolarda korkuyorsunuz. Bana bir şey olursa, çocuklarıma, aileme, çevremdekilere. Bu endişeyle zaten kafa sağlığını bozuluyor. Bu şartlarda yeni bir sistemi anlamaya çalışıyorsunuz. Bir de çevrimiçi sınıf nedir, nasıl ders yapılır bilmeyince, aldığınız bir iki eğitimi de tam anlamayınca kendinizi beceriksiz hissediyorsunuz. Çocukların da size bir saygısı var şimdi onların gözü önünde hoca yapamadı, beceremedi bu işi durumuna düşüyorsunuz bu da yetersizlik hissi veriyor.

K4: Benim ailem Türkiye'de emeklilik sonrası burada bir üniversiteye başladım. Alıştığım sistem yüz yüze, güz dönemi yüz yüze eğitim verdikten sonra baharda yaşanan kapanma herşeyi alt üst etti. Bize hemen eğitimler verilmeye başlandı ama zor geldi en başta. Kapanmanın ardından tabii gidiş gelişler durdu. Onlar orda iyi mi? Sağlıkları yerinde mi diye bayağı hüznü bir dönem geçirdik. Tabii yaşımız da büyük, o da korkutuyor. Ailemi tekrar görebilir miyim diye çok düşündüm.

K6: Şimdi ilk olarak kapandığında her insan gibi bir korku yaşıyoruz. Yani grip virüsü geliyor, şu virüsü geliyor. Aman ben dikkat ederim, bir şey olmayacak bana bundan dolayı. Ama bu şu anda bir hayat tehlikesi korkusu ile çünkü bu daha önce böyle bir okullar kapandığını hiç görmedik. Yani bu var. Ha sonra tabii ki daha online na geçemediğinden, biz nasıl eğitim verebiliriz? Nasıl ulaşabiliriz öğrencilere? Öğrenciler iyiler mi? Hangi durumdadılar filan. Nasıl bağlantı kurabileceğimizi, sonra zaten online yapacağımız diye, o da tabii bizim gibi yaşlı olanları, şimdi online teknoloji çok verimli değil bizim için açıkçası.

K7: Tabii herkes çok yalnız kaldı. Çok tedirgin yani iki farklı şekilde reaksiyon veren grup var bana sorarsanız. Birincisi tehlike yokmuş gibi düşünüp dışarı çıkan, hiç hayatından ödün vermeyen, tedbir almayan bir grup var. Bir grupta sanki tüm tehlikeler onları bulabilecekmiş gibi bir katı bir yaşam sürüyor. Aslında ikisinin altında yatan düşüncede aynı. İkisi de zarar görmekten korkuyor. Sadece farklı şekillerde ifade edebiliyorlar.

Öğretim elemanları, acil uzaktan öğretime geçiş sürecinde öğrenci katılımının düştüğünü gözlemlemişlerdir. Öğrencilerin bilgisayarlarının olmadığı ve yaşadıkları bölgelere göre internet problemleri yaşandığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nden yurt dışına ailelerinin yanına dönmeleriyle ülkelerinin salgın koşullarını yaşadıkları ve bazılarının çalışmak durumunda kaldıkları belirtilmiştir. Öğrencilerin salgın sürecinin biteceğini düşünerek ilk başlarda uzaktan eğitimi ciddiye almadıkları ve derslere katılmadıkları görülmüştür. Bu temaya ilişkin örnek katılımcı görüşleri şunlardır:

K1: Teknik olarak maalesef Kıbrıs'ta yaşayanların internet sorunu vardı. Türkiye'nin doğusunda yaşayanlarda da internet sorunu vardı. Ya dama çıkıp interneti bulmaya çalışan öğrencilerimiz vardı. Teknik sorunlar yaşandı. Benim açımdan bir sorun yoktu. Bağlantım iyiydi ama öğrenci açısından çok kişi ulaşamadı. Bilgisayarı olmayan

öğrencilerimiz vardı. Cep telefonlarıyla ulaşmaya çalıştılar. Cep telefonlarının nitelikleri yoktu.

K3: Çocuklar bilgisayar ihtiyacı hissetmiyordu. Ödevlerini internet kafelerde, arkadaşlarının bilgisayarında, okulun bilgisayar laboratuvarlarında yapıyordu, bir şekilde hallediyordu. Aniden her taraf kapanınca bilgisayarsız kaldılar. Tabi bizim Avrupa'da, Amerika'da olan üniversiteler gibi tablet, bilgisayar verme gücümüz yok. Öğrenciler telefonda girip dinlemeye çalışıyorlar ama oturup dikkatini vererek dinlemenin yerini tutmuyor tabi.

K5: Yani bu uzaktan eğitimde güçlü ülkeler iyidir. Çünkü onların internet bağlantısı harikadır. Bu bahaneleri öğrenciler bulmuyor. Ama bizim ülkede biraz bu şeylerde sıkıntı var. Onun için onlar kullanıyor bu bahaneleri. Hocam internetim koptu, bilgisayarım bozuldu, elektrikler kesildi. Hep bunları duyuyoruz.

K10: Ülkede yeterli alt yapı yok. Herşey yarım yamalak. Öğrencilere bir şey diyemiyorsun hoca olarak senin internetin de kötü. En kalitelisini de alsan kopuyor, kopmasa elektrik gidiyor. Okulda olmadığımız için evimizin internetiyle çoğu siteye giriş yapamıyoruz. Teknik alt yapının yetersizliği salgın sürecinde eğitimi çok zora soktu.

Öğretim elemanları, acil uzaktan öğretime geçişle birlikte hayat boyu öğrenmenin önemini ortaya çıktığını ve çağın getirdiği teknolojik gelişmelerin eğitime entegre edilmesinin önem arz ettiğini belirtmişlerdir. Bu temaya ilişkin örnek katılımcı görüşleri şunlardır:

K4: Tecrübe ederek deneme yanılma yöntemiyle de öğrendik. Daha iyi bilen arkadaşlar yardımcı oldu. Birbirimize, yani birimiz bir şeyler keşfettik. Öyle birbirimizden yararlanarak şey yaptık. Şimdi o online eğitimde biliyorsunuz powerpoint, görseller çok önemli. Hızlı bir şekilde bunları temin etmeye çalıştık. Kimi hocamız kendisi yaptı, kimi hocamız, ben hazır ne derler görselleri kullandım çünkü çok zordu hazırlamak iktisattaki görselleri. O yüzden hazır görselleri bulup onlarla devam ettik. Şu anda çok iyi.

K6: Yüz yüze eğitimde kullandığımız teknolojinin bizim için yeterli olduğunu düşünüyorduk ama bu süreçte gördük ki yeterli değilmiş. Biraz geride kalmış gibi hissettim. Herşeye zamanında entegre olabilmek gerek. Zamanın gerisinde kaldığınızda yetişmeniz zor oluyor.

K8: Dünya değişti artık. Herşey internet ortamında. Bu internete hakim değilseniz tüm bu işlemleri gerçekleştirmede zorlanıyorsunuz. Özellikle yükseköğretim kurumlarında teknoloji her bölüme yaymak durumundasınız. Mezun ettiğiniz öğrencilerin de bu çağa uyumlu olmasını sağlamalısınız.

K12: Bizim üniversitenin yaptığı Philip learning yani ters yüz eğitim sisteminde bizler pandemiden öncede bir dersimizi her bölüm bir dersini Philip learning şeklinde veriyor. Yani Philip learning nedir? Öğrenciye dersin videosunu, materyallerini yüklersiniz, öğrenci bunları izler, okur ve sınıfa hazırlıklı gelir. Sınıfta bir tek uygulama yaparsınız. Dolayısıyla bu da nedir? Philip learning gibi bir uygulamayı açıkçası bize dikte ettiriyor. Yani bu yöntemi de kullanmamızı gerekli kılıyor. Dolayısıyla biz burada öğrenci, öğretmen, veli ilişkisini çok iyi kurup bunu materyallerle, eğitim yardımcı materyalleriyle, videolarıyla desteklememiz gerekiyor. Tabi ki bu süreç öğretim elemanına ve öğrenciye çok büyük yükümlülükler yüklemekte ve yükler şey etmektedir.

1.2. Öğretim Elemanlarının Çevrimiçi Öğretim Uygulamalarına Yönelik Görüşleri

Öğretim elemanlarının çevrimiçi öğretim uygulamalarına yönelik görüşleri teması katılımcıların uzaktan eğitime geçişle birlikte kullanmaya başladıkları uygulamalara yönelik deneyimlerini açıklamaktadır. Tüm katılımcılar, çevrimiçi öğretim uygulamalarını ilk kez kullanarak derslerini bu uygulamalar aracılığı ile vermiştir. Öğretim elemanlarının buldukları üniversitelerin seçmiş olduğu uygulamalar farklılık göstermektedir. Bahsedilen uygulamalar Google Meet, Zoom ve Microsoft Teams'dir. KKTC'de ilk vakanın görülmesinin ardından, bir hafta sonra uygulamalar kullanılmaya başlanmıştır. Bu temaya ait kodlar Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4.

Tema-2 Öğretim Elemanlarının Çevrimiçi Öğretim Uygulamalarına Yönelik Görüşleri

Alt Tema	Kodlar
Teknoloji Kullanımı	Bilgisayar kullanımının artması İnternette bulunan kaynaklara ulaşım Bilgisayar destekli projeler
Eğitimin Ulaşılabilir Olması	Her ortamdan eğitime katılım sağlanması Kaydedilen derslerin günün her saati izlenebilmesi Öğretim elemanlarına ulaşımın kolaylaşması Eğitimin ekonomik olması
Eğitimin Niteliğinin Düşmesi	Uygulama imkânının ortadan kalkması Sınavlarda kopya çekilmesi Derse katılımın düşük olması

Öğretim elemanları, acil uzaktan öğretime geçiş ile birlikte kullanmaya başladıkları çevrimiçi öğretim uygulamalarının teknoloji kullanımını artırdığını belirtmişlerdir. Derslerin işlenişi, ödevler, sınavlar, öğrencilerle yapılan ders dışı görüşmelerin bilgisayar ve internet aracılığı ile gerçekleştiğini söylemişlerdir. İnternette bulunan ders kaynaklarının kullanıldığını belirten öğretim elemanları kırtasiye giderlerinin büyük ölçüde azaldığını gözlemlemişlerdir. Bu temaya ilişkin örnek katılımcı görüşleri şunlardır:

K3: Salgın dönemiyle herşeyi bilgisayardan yapar olduk. Dersler, sınavlar, ödevler hepsi mecburiyetten bilgisayar üzerinden.

K5: Bu dönemde Eric, Taylor&Francis gibi alan indeksleri öğrencilerin ulaşabilmesi için açık erişim sağladı. Avrupa'da bulunan çoğu üniversitenin hocası derslerini videoya çekip Youtube'da yayınladı. Bilgi paylaşımı internet üzerinden sağlandı ve erişim imkanı arttı.

K7: Önceden öğrencilerden proje, maket, canlandırma olarak istediğimiz projeler vardı. Bunları bu süreçte isteyemediğimiz için bilgisayarda hazırlayabilecekleri proler istendi. Örneğin powerpoint sunumlar, kısa filmler, bilgisayarda çizimler vb. Tabi video ödevlerini gönderirken sıkıntılar oldu, çocuklar çok hakim, wetransferi öğrencilerimden öğrendim.

K9: Yüz yüze yapılan sunumlar yerini bilgisayara karşı yapılan sunumlara bıraktı. Biz konferanslara ve kongrelere bilgisayar aracılığı ile katıldık. Daha önce tecrübe etmediğim bir durum olduğu için biraz heyecanlandık. Ama faydaları da oldu bir odadan diğerine geçiş sağladık. Yüz yüze de bu olmazdı.

Öğretim elemanları, acil uzaktan öğretime geçiş ile birlikte kullanmaya başladıkları çevrimiçi öğretim uygulamalarının eğitimin ulaşılabilirliğini arttırdığını belirtmişlerdir. Öğrencilerin buldukları ortamdan cihaz ve internet aracılığı ile derslere katılabilmemesinin, dersi kaçıran öğrencilerin kayıtları izleyebilmemesinin, eğitim maliyetlerinin azalmasının ve öğretim elemanlarına her zaman ulaşabilmemesinin eğitim açısından bir avantaj sağladığını düşünmektedirler. Bu temaya ilişkin örnek katılımcı görüşleri şunlardır:

K3: Tabii kayıtlarda başladı. Sınıflarda kayıt yoktu biliyorsunuz. Kayıtlar başladı öğrenci o saat derse katılamazsa internetten bilahare oturup o dersi izleme şansı var.

K6: Bir avantaj mutlaka var çünkü her koşulda ya da her durumda bunu verebiliriz bu eğitimi. Anlatabiliriz. Bu bir avantaj.

K9: Biz bütün öğrencilerin evine girdik, bütün öğrenciler de bizim evimize girdi. Yani yüz yüze eğitimden daha fazla bir avantaj elde ettiğimizi düşünüyorum ben bu konuda. Çocuklarla bağımız arttı. İletişimimiz arttı. Öğrencilerimiz çekinmeden korkmadan soru sormayı öğrendiler. Soru sormanın, ekranda soru sormanın ayıp olmadığı o hocayı gücendirmedeği, hocanın canını sıkmadığını çocuklarımıza biz aşılamaya çalıştık ki yüz yüze eğitimin dezavantajlarını, yüz yüze eğitimdeki kazanımları çevrimiçiindeki dezavantaja dönüştürmeyelim tam tersine kazanıma dönüştürelim diye.

K12: Yine biliyorsunuz önceden kitaplarını para verip alması gerekiyor, dokümanları alması lazım. Matbaaya, kırtasiyeye çok fazla para vermesi lazım. Çevrimiçi dersler de öğretmenler bunları zaten yüklüyorlar. Bütün kaynakları bu şekilde veriyorlar. Dolayısıyla böyle bir ihtiyaç hasıl olmuyor. Dolayısıyla geleneksel sınıflarda kağıt kırtasiyecilik, bürokrasi ne kadar fazlaysa, online çevrimiçi sistemde bunlar yoktur. Dolayısıyla zaman ve maddi tasarruf burada ön plandadır çevrimiçi derslerde.

Öğretim elemanları, acil uzaktan öğretime geçiş ile birlikte kullanmaya başladıkları çevrimiçi öğretim uygulamalarının eğitimin niteliğini düşürdüğünü belirtmişlerdir. Eğitime ulaşımın kolaylaştığını fakat öğrencilerin uygulamaların özelliklerini kullanarak kameraları kapatıp ekran başında olmadıklarını gözlemlemişlerdir. Sınavlarda kopya çekmenin arttığını söyleyen öğretim elemanları öğrencilerin tam anlamıyla bilgi kazanmadan dersleri geçtiğini belirtmişlerdir. Çevrimiçi öğretim uygulamalarının işlenen konuyla ilgili uygulama yapmaya imkan tanımadığını özellikle sağlık ve psikoloji alanlarında uygulamaya ihtiyaç olduğunu aktarmışlardır. Bu temaya ilişkin örnek katılımcı görüşleri şunlardır:

K2: Öğrenciler uzaktan eğitimi rahatlık olarak görüyorlar. Okula gitmiyorum, evimden derse giriyorum, kameramı kapatıyorum hoca beni görmüyor, istersem yatarım istersem yemek yerim diye düşünüyorlar. Sınavlarda biz duyuyoruz, bilgisayardan whatsappı açıp birbirlerine cevap atıyorlar, internetten bakıyorlar. Hepsi yüksek not alıyor ama öğrenmiyor.

K4: Öğrencilere soru sorduğumda çoğu zaman yanıt alamıyorum. Adıyla bir kaç kere sesleniyorum. Ekran başında olmadıklarını düşündürüyor. Arkadaşları uyarınca beş dakika sonra bağlanıp hocam internet koptu bahanesini kullanıyor. Görüyorsunuz kopmadığını ama bir yaptırımı yok.

K7: Dediğim gibi bizim uygulamalı, benim uygulamadan kastettiğim şey psikolojik danışma sürecini yapma, yürütme, soru sorma, danışan karşılama, problemi anlama, danışma süreci tamamen. Çocuklar uygulama yaptılar ben supervise ettim o ayrı fakat sınıf ortamında uygulama alıştırmaları hadi bakalım sen anne, sen babasın, sen çocuksun. Çocuğunuzun bir problemi var. Terapistle geldiniz. Bir aile görüşmesi istiyorum deyip, orda canlandırma yapıp, üstüne gitmemizi sağlıyor. Bunu yapamadık.

K12: Bu sistem geçici olacak diye temenni ediyorum. Ben yüz yüze eğitimin yerini hiçbir şeyin tutmayacağını düşünüyorum. Uzaktan eğitim yüz yüze eğitime katkı olarak kullanılabilir ama tek başına yeterli değil. Öğrenmeyi denetleyemiyorsunuz. Öğrenciler temel bilgileri almadan derslerini veriyor.

1.3. Öğretim Elemanlarının Çevrimiçi Dersler Esnasında Yaşadığı Teknik Problemlere Yönelik Görüşleri

Öğretim elemanlarının çevrimiçi dersler esnasında yaşadığı teknik problemlere yönelik görüşler teması katılımcıların acil uzaktan öğretime geçişle birlikte çevrimiçi derslerde deneyimledikleri teknik problemleri açıklamaktadır. Teknik problemler öğrenci, öğretim elemanı, teknik alt yapı ve okul kaynaklı olmak üzere yaşanmaktadır. Bu temaya ait kodlar Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5.

Tema-3 Öğretim Elemanlarının Çevrimiçi Dersler Esnasında Yaşadığı Teknik Problemlere Yönelik Görüşleri

Alt Tema	Kodlar
Öğrenci Kaynaklı Problemler	Cihaz eksikliği İnternet bağlantısı Çevrimiçi öğretim uygulaması kullanımı
Öğretim Elemanı Kaynaklı Problemler	Çevrimiçi müfredat Çevrimiçi öğretim uygulamasına hakim olmama
Teknik Alt Yapı Kaynaklı Problemler	Uygulamaların sınırlı imkanlar sunması Ülkedeki alt yapı yetersizliği Yoğun katılımı uygulamanın çökmesi
Okul Kaynaklı Problemler	Seçilen çevrimiçi uygulama Öğretim elemanlarına imkân sunulmaması

Öğretim elemanları, çevrimiçi dersler esnasında öğrenci kaynaklı problemler yaşadıklarını belirtmişlerdir. Yaşanan sıkıntıları, öğrencilerin cihaz eksikliği nedeniyle derse katılamaması, internetinin kötü olması nedeniyle bağlantı problemlerinin ortaya çıkması ve öğrencilerin çevrimiçi öğretim uygulamalarını kullanmayı bilmemesi olarak aktarmışlardır. Bu temaya ilişkin örnek katılımcı görüşleri şunlardır:

K3: Teknik olarak tabii ki kendi yerimizde de belki de ama yine öğrencilerin olduğu muhtelif yerlerde de teknik olarak internet sorunu, cihaz sorunu yani öğrencilerin bize o günlerde gelen haber ben köydeyim şuan da ve bu köyde internet yoktur örnek vereyim veya başka bir olay bu köyde terörizm nedeniyle internet kesiktir diyen var. Tabii bunu denetleyecek sorgulayacak halimiz de yok. Dolayısıyla öğrencimize inanmak zorundayız. Bunun yanında dediğim gibi çalışan öğrenciler işte ben o saatler çalışırım ama internetim olsa cep telefonundan girerdim. O imkanım da yok gibi internet mazereti veya internet sorunu karşımıza çıktı. Tabii malzeme sorunu da çıktı. Benim orada laptopum yok, cep telefonundan girmeye çalışıyorum o da işte durmadan kesiliyor gibi yaklaşımlar.

K5: Bu süreçte bölgesel olarak elektrik kesintilerini yaşadık. Özellikle kış dönemi, rüzgar birazcık esse elektrikli kesiliyordu. Elektrik olmayınca internet olmuyor. Çocuklar biraz bunu bahane olarak da kullanıyor ama maalesef adanın gerçekleri bu şekilde.

K7: Bizim adamızda elektrik kesintileri sık sık yaşanırdı ama bunun eğitimi en çok bu süreçte etkilediğine tanık olduk. Yüz yüze eğitimde elektrik de olmasa internet de çekmese girersiniz sınıfa ne anlatacaksanız anlatırsınız. Ama elektrik olmayınca, internet olmayınca ders anlatmak imkansız. Bunun için sadece sizin elektriğinizin, internetinizin olması yeterli değil. Derse kaç kişi katılıyorsa herkesin aynı koşullara sahip olması gerekir. Bazı dersler de konferanslarda bizi sayı sorunu yaşadık. 100. Öğrenci giremedi mesela.

K11: Şimdi çevrimiçi öğretim yaparken en öncelikle, ilk dönemlerde, başımıza gelen sıkıntı şuydu. Öğrenci şey ya şifresini bilmiyordu ya kaybediyordu. Ya şu ya bu giremiyordu. Sınıfa giremiyordu birincisi bu. İkincisi diyelim ki ders anlatılacak, sunum yapacak bu sefer de materyal ders materyalini ekrana taşıyamıyordu. Orada o yüzden dersler iptal ettiğimiz oldu biliyorsunuz.

Öğretim elemanları, çevrimiçi dersler esnasında kendilerinden yani öğretim elemanlarından kaynaklı problemler yaşadıklarını belirtmişlerdir. Yaşanan sıkıntıları, çevrimiçi dersler için sessiz ortamın sağlanamaması, internetin okulun tüm alanlarında çekmemesi ve öğretim elemanlarına verilen eğitimin yeterli olmaması olarak aktarmışlardır. Bu temaya ilişkin örnek katılımcı görüşleri şunlardır:

K4: Yani birkaç tane eğitim oldu evet oldu. Verimli eğitimler olmadığını söyleyeyim çok açık söyleyeyim. Zaten eğitimi verenler de kendileri yeni yeni adapte olmuş insanlardı şeye sisteme. Çok verimli bir eğitim olmadı doğrusunu söyleyeyim. Kendi başımıza öğrendik biliyorsunuz.

K6: Rahat uygun bir ortamda ders yapamıyorsun, çünkü kapalı ofisimiz olmadığı için. Biz bir akvaryumda oturuyoruz. Biz buna akvaryum diyoruz. Herkes aynı yerde, açık ofis, kulaklık kullansam da birine benim sesim gidiyor. Biliyorsun kulaklık kullanınca sesin ne kadar yüksek olduğunun farkında olmuyorsun. Dolayısıyla sınıfa geçmen lazım. Ama şimdi sınıfta teknik problemler yaşanabilir. İnternet çekmiyor sınıflarda.

K9: Beden dilimizi kullanamamak bu süreçte bizi çok etkiledi. Masa başına oturup ders anlatmak verimli değil. Tabii zaman geçtikçe yeni çözümler buluyorsunuz. Şunu denesem daha iyi olur mu diye düşünüp, deneme yanılma yoluyla anlatım tekniğimizi geliştirdik. Ama kayıp zaman çok. Çünkü en başta bizde bilmiyorduk. Biz de öğrendik. Şimdi daha hakimiz konulara.

K13: Ben müfredatların tüm bölümler için söylüyorum bunu güncellenmeli ve uzaktan eğitime uygun hale getirilmesi gerektiğini düşünüyorum. Öğretim görevlerinin bu yönde eğitilmesi gerekiyor. Uzaktan eğitimde nasıl ders verilir. İçerik nasıl hazırlanır. Bu öyle bir iki eğitimle olacak şey değil. Düzenli bir eğitim verilmesi gerekiyor ki biz mesleğimizin gereğini yerine getirebilelim.

Öğretim elemanları, çevrimiçi dersler esnasında ülkenin ve kullanılan uygulamaların teknik alt yapılarının yetersiz olması nedeniyle bir çok sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir. Yaşanan sıkıntıları, internet alt yapısının yetersiz olması, internet band genişliğinin yetersiz olması, elektriklerin sürekli kesilmesi ve uygulamaların yoğunluk olduğu takdirde çökmesi olarak aktarmışlardır. Bu temaya ilişkin örnek katılımcı görüşleri şunlardır:

K7: Online da uygulama yaptırabiliriz ama öğrenci kamerasını açamıyor. Ben öğrenciyi bunun için zorlayamam çünkü nasıl bir evde yaşadığını bilmiyorum. Nasıl bir ortamı olduğunu bilmiyorum. Çocuk dezavantajlı gruptan çoğunluklu öğrencilerimiz zaten. O yüzden hani bunu da zorlayamadık ama kamera yok, ses yok ve uygulama yok kısmı geçen yıl daha zorlayıcıydı.

K9: Devamlı kapatın diyoruz maalesef. Çünkü bant alt yapımız yetmiyor. Mikrofonu kapatın görüntüyü kapatın diyoruz. Ama ben görmek istiyorum. Sesini duymak isterim.

K11: Çocukların hepsi kamera açınca programa çok yükleniliyor. Mecburen uyarıyoruz ders başında açmayın kamerayı. Öğrenciler de bunun rahatlığından, kopuyor dersten. İnternet alt yapısı maalesef çok kötü uzaktan eğitime uygun değil.

K12: Benim derslerim yüksek lisans ve doktora grubuyla olduğu için saat altıdan sonra yapıyorum derslerimi. O saatlerde internet çok yoğun kullanıldığından kopma yaşanmadan dersi işlemek mümkün değil. Öğrencilerin sesleri kesik kesik geliyor. Dersten kopup defalarca yeniden bağlanıyorlar. Etkileşimi koparmadan ders işeyebilmek gerek artık bu çağda.

Öğretim elemanları, çevrimiçi dersler esnasında okulun sunduğu imkanların yetersiz olması nedeniyle sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir. Yaşanan sıkıntıları, okulun seçtiği çevrimiçi öğretim uygulamasının yetersiz olması ve derslerini verebilecekleri sınıfların olmaması olarak aktarmışlardır. Bu temaya ilişkin örnek katılımcı görüşleri şunlardır:

K2: Teknik problem çok var. Bazı günler mesela Salı öğleden sonra trafik çok yoğun zaten teams gidiyor. Server üstünde gidiyor yani internet bizim okulda çok kötü. Her yer farklıdır. Mesela en iyi sınıfları bazı hocalar alıyorlar. Siz sınıfsız kalıyorsunuz. Ve çok çok problemler var hatta bazı bizim hocalar kendi çocuğunu buraya getiriyorlar. Online ders alıyorlar ofiste, ofis hamam gibi kalabalıktı ben mecburen dört ay geldim ve burada oturdum ilaç kokusu geliyor burnuma hissedebilirsiniz. Ama sadece şey için ses için ben mecbur buraya geliyorum. Hatta bazı bizim arkadaşlar ofis içinde ders veriyorlar ve düşünmüyorlar ki mesela başka mesela bizim yani hocaya o taraf ya da bu taraf onların işi var. Açık ofis olduğundan yanda ders veren öğretim görevlisi diğer öğretim görevlilerini rahatsız ediyor. Ben mecburen dört aydır burada kalıyorum. Bu en büyük problemimdir. Başka bir şey internet sıkıntısı var, teams sıkıntısı var ve sınav zamanı çok bu sıkıntılar ciddi olacak.

K5: Dersleri pandeminin başlarında evimizde veriyorduk. Orası sizin özel alanınız. Öğrencilerinizin hepsine bu alanı açıyorsunuz. Bence etik değil. Okula geri dönünce sınıflar konusunda çakışma yaşıyoruz. Herkese ait oda olmadığı için sınıflara geçmek zorundayız. Okulun bu konuda iyi planlama yapması lazım. Program çöküyor aniden giremiyorsunuz. Bu uygulamalar dersler için yeterli değil.

K6: Yani bu sıkıntıları yaşıyoruz. Bir sıkıntı internet çektiğinde, rahat uygun bir ortamda yapamıyorsun, o zaman diğerlerini çünkü ofisimiz olmadığı için. Biz bir akvaryumda oturuyoruz. Biz buna akvaryum diyoruz. Oturduğumuz için kulaklık kullansam da biri benim sesimi gidiyor. Biliyorsun kulaklık kullanınca sesin ne kadar yüksek olduğunun farkında olmuyorsun. Dolayısıyla sınıfa geçmen lazım. Ama şimdi sınıfta teknik problemler yaşanabilir. İlla olacağı söz konusu değil ama olabilir. Aynı anda diğer hocaların dersi var. Yani bu git gel oluyor. Evde yaptığım zamanda daha rahattım. İnternetim çekiyordu. Sistem çalışıyordu. Ve benim sesimden hiç kimse rahatsız olmadı. Dolayısıyla online eğitim verdiğimde zaman evde olmayı tercih ederdim.

K13: Okulların kendi sistemlerini kurması gerekiyor. Bu iş Zoom, Meet ile olacak iş değil. Kendi programlarını tasarlamalı ve onun üzerinden devam etmeli. Öğretim elemanlarına yeterli imkan verilmeyince dersler de aksıyor. İnternet kötü, ders ortamı yok, programlar yetersiz olduğu kadarıyla yapıyorsunuz dersi.

1.4. Öğretim Elemanlarının Çevrimiçi Derslerin Verimliliğini Artırmaya Yönelik Görüşleri

Öğretim elemanlarının çevrimiçi derslerin verimliliğini artırmaya yönelik görüşleri teması, öğretim elemanlarının kendi deneyimlerinden yola çıkarak hangi iyileştirmelerin yapılması gerektiğini açıklamaktadır. Verilen cevaplar doğrultusunda elde edilen kodlara yönelik tespit edilen iyileştirmeler öğrenci, öğretim elemanı, okul ve uygulama başlıkları altında toplanmıştır. Bu temaya ait kodlar Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6.

Tema-4 Öğretim Elemanlarının Çevrimiçi Derslerin Verimliliğini Artırmaya Yönelik Görüşleri

Alt Tema	Kodlar
Öğrenci	Cihaz eksikliklerinin giderilmesi Çevrimiçi öğretim uygulaması kullanımına yönelik kurs verilmesi
Öğretim Elemanı	Çevrimiçi müfredat hazırlama Dijital içerik hazırlama kursu
Okul	Teknolojik pedagoji verilmesi İnternet band genişliğinin artırılması Öğretim elemanlarının ihtiyaçlarının karşılanması
Uygulama	İhtiyaca bağlı iyileştirmeler yapılması Gerçeklik algısının artırılması

Öğretim elemanları, acil uzaktan öğretimin başarıya ulaşması için yapılan çevrimiçi derslerin daha verimli kılacak bazı iyileştirmeler yapılması konusunda

görüş bildirmişlerdir. Öğrenci açısından yapılması gereken iyileştirmelerin, cihaz eksikliklerinin giderilmesi ve öğrencilere çevrimiçi öğretim uygulamalarını nasıl kullanacaklarına yönelik eğitim verilmesi olarak aktarmışlardır. Teknolojik cihazları olmayan öğrencilere yönelik yardımların yapılması gerektiğini belirten öğretim elemanları, eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanmasının önemini vurgulamışlardır. Bu temaya ilişkin örnek katılımcı görüşleri şunlardır:

K1: Öğrencilere cihazlarının bir şekilde tamamlanması gerektiğini düşünüyorum. Avrupa ülkelerinde öğrencilere bilgisayar veriliyor. Buradaki üniversiteleri biliyorsunuz hepsi ücretli. Alınan ücretler arasında öğrencilere öğretim hayatında destek olunacak cihazlar verilebilir. Bir ürünü çok aldığınızda maliyette düşüyor. En azından öğrenci derslerini takip edebilir.

K4: Öğrenciler de hazır değildi online eğitime şimdi cep telefonlarından ders dinlemeye çalıştı öğrenci. Bu da başka bir sorun. Ne kadar görsel olsa da cep telefonu orda bir tabloyu bir grafiği göremezsiniz. Bu teknik sorunlar yaşandı.

K8: Öğrenciler de şu sisteme yabancılar. Bu konuyla ilgili öğrencilere de bir eğitim verilse derhal çok iyi olur. Bize eğitim verdiler, öğrenciye de, öğrencilere de online bir eğitim verilseydi herhalde çok iyi olurdu. Çünkü heyecanlılar, erken basıyorlar. Çok oldu. Yani benim bir sınavımda şeyin sınavın başladığı andan yirmi sekizinci saniyesinde yanlış bir tuşa basmakta ve sınav evraklarını gönderdi, boş geliyor tabi ki. Biz onu mazerete aldık mazeret sınavına.

K10: Öğrencilerin hala çevrimiçi öğretim konusunda yetersiz olduğu noktalar var. Sunum yaparken hocam nasıl yükleyeceğim diyorlar. Ara ara bu programlara da güncelleme geliyor. Okullar ne bizlere, ne de öğrencilere bu konuyla ilgili eğitimler vermiyor. Bu sefer derste aksaklıklar oluyor. Öğrencilerin cihazları bu programları kaldırmıyor. Salgın nedeniyle fiyatlar da arttı. Çocukların bunları karşılayacak durumu yok. Buna bir çözüm bulunması şart.

Öğretim elemanları çevrimiçi derslerin daha verimli olabilmesi için öğretim elemanlarına yönelik çalışmaların olması gerektiğini söylemişlerdir. Klasik eğitim anlayışını benimseyen öğretim elemanlarının, bilgisayar ortamında içerik hazırlayamadığını ve anlatılan içeriği zenginleştiremediğini aktarmışlardır. Öğretim elemanları, derslerde işlenen müfredatın yüz yüze eğitim için tasarlandığını ve bu nedenle çevrimiçi eğitime uygun olarak değiştirilmesinin dersleri daha verimli hale getireceğini söylemişlerdir. Bu temaya ilişkin örnek katılımcı görüşleri şunlardır:

K2: Çevrimiçi derslerde görsellik önemli. İçeriği zenginleştirmek önemli. Şimdi bu programların bazı özellikleri var. Onlarla nasıl içerik hazırlayacağımızı bilmemiz gerek. Videolar, sunumlar daha farklı hazırlanabilir.

K6: Çocukların kitaplara ulaşması şuan mümkün değil, adaya gelmesi zaten çok uzun sürüyor. O yüzden dijital ortamda bir hazırlık yapılması gerekiyor. Dersleri anlatırken, renklendirilmesi gerekiyor. Bu yönde özellikle gelişmemiz gerekiyor.

K9: Çünkü bizim görevimiz ders vermek. Bizim görevimiz öğrenci yetiştirmek. Bizim görevimiz, bizim öğrendiğimiz bilgileri çocuklarımıza aktarmak. Bu nedenle de çevrimiçi tabi yepyeni bir model. Daha evvel denemediğimiz bir model. Üstünde kitapların

yazılmadığı, makalelerin yazılmadığı inşallah siz yazacaksınız bir model. Onu biz kendi deneme yanılma yordamıyla yapmaya çalıştık. Geliştirmeye çalıştık daha doğrusu.

K12: Şimdi çevrimiçi derslerle ilgili öncelikle tabii ki burada öğretim elemanının, dersi anlatacak kişinin çok iyi hazırlanmış olması lazım. Hazırlık safhasını çok iyi geçirmesi lazım. Çünkü burada önemli olan dersin sadece anlatma yanında görsellerle ve materyallerle öğrenciye sunabilmek lazım. Bir tek anlatım yöntemi yeterli kalmıyor çünkü biliyorsunuz dersler yirmi dakikanın üzerine çıkıldıktan sonra konsantrasyon öğrencinin dinlemesi azalıyor ve iletişim kopuyor.

Öğretim elemanları çevrimiçi derslerin daha verimli olabilmesi için, üniversitelerin sahip olduğu imkânlarını geliştirmesi ve çağın gereklerini yakalaması gerektiğini söylemişlerdir. Üniversitelerin, öğrencilerin tamamını görebilmek adına internet band genişliğini artırması gerektiğini, öğretim elemanlarının derslerini yapabilmeleri için uygun sınıf ve yeterli internet imkânlarının sunulması gerektiğini aktarmışlardır. Bu temaya ilişkin örnek katılımcı görüşleri şunlardır:

K4: Dediğim gibi çok çok değişik programlar üretildi. İnanılmaz gelişmiş programlar var. Oxford'daki bir tanesidir. Başkaları da var. Güney Kıbrıs mesela çok gelişmiş başka bir program kullanıyor bir üniversite. Sınavda gözünün hareketinden dahi program sinyal alıp, programı sana kapatıyor öğrenciye sınav sırasında. Gözünü kaçırdın ve döndün mü, baktın mı kapatıyor.

K9: Teknolojinin değişikliği ile işte yüz yüze yapılan laboratuvarlar, deneyler belli bir çözüm getirecek bunlara şu anda biliyorsunuz ki teknolojiye üç boyutlu olarak insanlar bir yerden bir yere hayalleri taşıyabiliyor. Yani şu anda sen Japonya'da bir kişi ekranda oturup bizim üçümüzü üç boyutlu görerek konuşmalarımızı takip edebiliyor. Yani bu yüzden illa ki değişecek bunun kaçarı yok.

K13: Gerçeklik algısı daha yüksek olan programlar var ama bu ülkedeki internet onu kaldırmaz. Öncelikle ülke internet alt yapısı komple değişmesi gerekir.

Öğretim elemanları çevrimiçi derslerin daha verimli olabilmesi için, derslerin yapıldığı uygulamaları geliştirilen şirketlerin bu uygulamalarda ihtiyaçlara yönelik iyileştirmeleri yapmaları gerektiğini söylemişlerdir. Bu süreç içerisinde uygulamalara gelen güncellemelerle iyileştirmelerin yapıldığını, ancak, bunun yeterli olmadığını belirten öğretim elemanları, iyileştirmelerin artırılması gerektiğini vurgulamışlardır. Bu temaya ilişkin örnek katılımcı görüşleri şunlardır:

K4: Hoca sınıfta, bütün sınıfın duvarları ekran dolu. Her öğrencinin bir ekranı var. Sınıfta gibi, kapatamaz ekranı. Ekranın karşısında oturur. Yani hoca online eğitim yapar sınıfta bütün öğrenci sınıfta ama fiziken değil online olarak. Online eğitim budur. Bizim yaptığımız online eğitimin bilmiyorum herhalde yüzde yirmisidir. Ben oturuyorum burada anlatıyorum ama karşımda biri var mı? Yok mu? Varsa dinliyor mu? Yoksa bağlandı ve dizi mi izliyor? Bilmiyorum.

K5: Yeni şeyler ekleniyor tabii. Salgının en başında daha kısıtlıydı imkanlar. Ama değişen bir düzen var artık o yüzden bu programların hızlıca geliştirilmesi gerekir diye düşünüyorum. Eğitimin devamlılığı için şart bu durum.

K9: İşte holografik sınıflar kurulacağını, holografik laboratuvarlar kurulacağını, bizim öğrencilerimiz ne bileyim Nijerya'dayken, Erzurum'dayken, İstanbul'dayken sanki üçünü de karşımda oturuyormuş gibi ders anlatıp, deney yapacağımı hayal ediyorum. Bu teknolojik gelişmeler o yönde.

2. Gözlem Sonucu Elde Edilen Bulgular

Bu bölümde derslerde yapılan gözlemler sonucu elde edilen veriler tema olarak Tablo 7'de sunulmuş

Tablo 7.

Tema - 5 Acil Uzaktan Öğretim Uygulamalarına Dair Gözlemci Görüşleri

Alt tema	Kod
Teknik Sorunlar	İnternet hızının yeterli olmaması Öğrencilerin bilgisayarlarının olmaması Elektrik kesintileri Çevrimiçi öğretim uygulamasından kaynaklı sorunlar
Öğretim Elemanlarının Yeterliliği	Acil uzaktan öğretime karşı olumsuz tutum İleri yaşlı öğretim elemanların teknolojik yeterliliği Uygun teknik ve yöntemleri kullanma yeterliliği Çevrimiçi müfredat hazırlama yeterliliği
Acil Uzaktan Öğretimin Uygulanması	Acil uzaktan öğretim politikalarının olmaması Çevrimiçi öğretim uygulamalarının yeterliliği

Dersler esnasında görüşme yapılan öğretim elemanlarıyla benzer bulgulara ulaşılmış ve elde edilen verilen teknik sorunlar, öğretim elemanlarının yeterliliği ve acil uzaktan öğretimin uygulanması alt temaları olarak verilmiştir.

Teknik problemlerden kaynaklı (internet, uygulama ve elektrik) dersten kopmaların yaşandığı, öğrencilerin ve öğretim elemanlarının dijital içerikleri ekrana taşımada sıkıntı yaşadıkları görülmüştür. Öğrencilerin buldukları yerlerde mevcut olan internetin dersin akışını olumsuz yönde etkilediği söylenebilir. Slayt geçişlerinde yaşanan gecikmeler, sesin kesik kesik gelmesi, görüntünün donması, içerik paylaşımında yaşanan gecikmeler ders süresinin verimli olarak kullanılmasını etkilemektedir.

Uzaktan eğitim süreci için seçilen çevrimiçi öğretim uygulamalarından Zoom ve Google Meet gibi uygulamalar ekran paylaşımına izin verirken, Microsoft Teams uygulamasında sunum yapabilmek için sadece öğretim elemanında yetki bulunduğu ve içeriğin yüklenmesi gerektiği görülmüştür. Bu durum Microsoft Teams uygulamalarında slayt sayısı fazla olduğunda sunumun sisteme yüklenmesinde gecikmelere neden olduğu söylenebilir. Yapılan yoklamalar esnasında öğrencinin buradayım dememesi ve öğretim

elemanlarının isimle seslenmesine de öğrencilerin cevap vermemesinden dolayı öğrencinin ders esnasında bilgisayar başında olmadığı söylenebilir.

Dersler esnasında yapılan gözlem sonucunda, 56 yaş ve üzeri öğretim elemanlarının teknoloji kullanımı konusunda desteğe ihtiyaç duyduğu ve dijital içerik hazırlamakta zorlandıkları söylenebilir. Öğretim elemanlarının, çevrimiçi öğretim uygulamalarında kayıt alma, dijital içeriği ekrana taşıma ve olası teknik bir problem karşısında çözüm üretme konusunda zorlandığı görülmektedir. Çevrimiçi dersler esnasında öğrencilerin, kameralarını açmamları ve sorulan sorulara yanıt vermemelerinin öğretim elemanının motivasyonunu olumsuz yönde etkilediği söylenebilir. Öğretim elemanlarının öğrencilere ders esnasında seslendiği fakat yanıt alamadığı görülmüş ve bu nedenden dolayı uzaktan eğitime karşı olumsuz bir tutum beslediklerini ders esnasında söylemişlerdir.

Sonuç ve Tartışma

Bu araştırmada öğretim elemanlarının, acil uzaktan öğretime geçiş süreci ve çevrimiçi öğretim uygulamalarında ders işlenmesine yönelik algıları ve derslerin daha verimli geçmesi için yapılması gereken iyileştirmelere yönelik görüşleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde bulunan 7 üniversitede görev yapan 13 öğretim elemanının gönüllü katılım gösterdiği bu araştırmada, görüşmeler sonucu 4 tema ile bu temalara bağlı 16 alt tema ve 43 kod belirlenmiştir. Gözlem sonucunda gözlemci görüşlerine göre elde edilen temada, 4 alt tema ile alt temalara bağlı 9 kod belirlenmiştir.

Covid-19 salgınıyla birlikte geçilen acil uzaktan öğretim süreci, öğretim elemanlarının hayatlarına yeni terimler girmesine neden olmuştur. Sınıf ortamında derslerini yürüten öğretim elemanları, çevrimiçi öğretim uygulamalarıyla, çevrimiçi sınıfla ve dijital içeriklerle karşılaşmışlardır. Teknolojik hazırbulunuşlukları olmadan bir sürecin içine giren öğretim elemanları, bu süreçte teknolojik bazı problemler yaşadıklarını belirtmişlerdir. Acil uzaktan öğretime geçiş sürecini değerlendiren Lau, Yang ve Dasgupta (2020) yaptıkları araştırmada, acil uzaktan öğretim sürecinin başarılı bir şekilde uygulanmasında, teknolojik hazırbulunuşluğun önemli olduğu bulgusuna ulaşmışlardır. Can (2020), öğretmenlerin acil uzaktan eğitime hazırlıksız yakalanmalarının ve teknolojik bilgi ve beceri eksiklikleri olmasının onları süreçte dezavantajlı duruma getirdiğini ifade etmiştir. Öğretim elemanlarının teknolojik hazırbulunuşluğu ile acil uzaktan öğretim sürecinin başarısının paralel olarak ilerlediği söylenebilir. Bu süreçte teknoloji kullanımı konusunda yeterli donanıma sahip olan öğretmenlerin, ders öncesinde, ders esnasında ve ders sonrasında uygulayacağı adımları bilmesinin, zamanı etkili kullanarak ders süresini verimli geçirebilmeleri açısından önemli olacağı düşünülmektedir.

Yapılan incelemeler sonucunda, yaşı 35-50 yaş aralığında olan öğretmen elemanlarının teknolojiye daha hakim oldukları ve bu nedenle acil uzaktan öğretim sürecine daha kolay adapte oldukları söylenebilir. Baran ve Sadık (2021) çalışmalarında, öğretmenlerin salgın öncesinde teknolojiyi kullandıklarını, bu nedenle hazırlıksız olsalar bile teknolojik bilgi ve beceriye sahip olduklarını ifade etmişlerdir. Öğretim elemanlarının verdiği yanıtlar ve ders kayıtları incelendiğinde, 50 yaş ve üzeri yaş aralığında bulunan öğretmen elemanlarının teknolojik yeterliliğinin zayıf olduğu söylenebilir. Özüdoğru ve Çakır 2014 yılında yaptıkları çalışmada tersi yönde bir bulguya ulaşarak öğretmen elemanlarının yaşlarının, teknoloji kullanımına etkisinin olmadığını söylemişlerdir. Çalışmamızda, 50 yaş ve üzeri yaş aralığında bulunan öğretmen elemanları, yüz yüze eğitim esnasında teknolojik cihazları (projeksiyon, akıllı tahta, bilgisayar) kullanmayı tercih ettiklerini söylemişlerdir. Bunun yanında çevrimiçi öğretimi yararlı bulmadıklarını söyleyen öğretmen elemanlarının, çevrimiçi öğretime karşı negatif tutum içerisinde olmalarından dolayı teknoloji kullanımı konusunda önyargılı oldukları söylenebilir. Batur ve Uygun (2012) yapmış oldukları çalışmada, otuz yaş altı bireylerin teknolojiyi daha fazla kullandığını, altmış yaş üzeri bireylerin teknolojiye ilgisinin az olduğunu ifade etmişlerdir. Bunun sebebini, altmış yaş üzeri bireylerin teknolojik araçlar yerine iletişime girme yolunu seçmeleri olduğuna bağlamışlardır. Elli yaş üzeri öğretmen elemanlarının teknolojik yetersizlikleri, yüz yüze eğitime yönelik alışkanlıklarından dolayı iletişim kurma isteği içerisinde olmalarıyla açıklanabilir.

Öğretim elemanları çevrimiçi sınıf ortamının yüz yüze eğitime göre çok farklı olduğunu, sosyal öğrenmenin kaybolduğunu ve iletişimin olmadığını belirtmişlerdir. Kurnaz (2020) yapmış olduğu çalışmada, uzaktan eğitimin olumsuz yönlerinden birinin öğretmen elemanı ve öğrenci arasındaki etkileşim yetersizliği olarak görüldüğünü ifade etmiştir. Acil uzaktan öğretim sürecine çok kısa bir zaman içerisinde geçilmiş, hem öğretmen elemanları hem de öğrenciler kendilerini bilmedikleri bir durumun içerisinde bulmuşlardır. Sürece adapte olma çabası, uygulamaların sunduğu imkanların henüz öğrenilmemiş olması ve çevrimiçi öğretim uygulamalarının yüz yüze eğitim etkisini vermemesi öğrenci-öğretmen etkileşiminin azalmasına neden olarak gösterilebilir. Keskin ve Özer Kaya (2020) yaptıkları çalışmada, öğrencilerin iletişim sağlama konusunda eksiklik hissettikleri ifade etmişlerdir. Yine benzer bir çalışmada uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin sosyalleşme imkânlarının yetersiz olduğu belirtilmiştir (Cocek, Baillie-Abidi, Kevany ve Lange, 2012). Tekin (2020) covid-19 salgınının sosyalleşme ile ilgili kaygıları tetiklediğini ve bu durumun bireylerin hem içsel hem de dışsal motivasyonunu olumsuz yönde etkilediğini ifade etmiştir. Acil uzaktan öğretim sürecinin Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi piramidinde üçüncü basamakta yer alan ait olma ihtiyacını sosyal izolasyon nedeniyle karşılayamadığı için öğretmen elemanlarının kaygı düzeylerinin arttığı söylenebilir. Yavaş, Aygün ve Ulak (2021) yaptıkları çalışmada, üçüncü basamakta yer alan sevgi, samimiyet, insanlarla iletişim ve arkadaşlık gibi

ihtiyaçların karşılanmaması halinde bireylerin fiziksel ve psikolojik gelişiminin olumsuz etkilendiğini ifade etmişlerdir.

Öğretim elemanları salgının psikolojik etkileri olduğunu, belirsizlikten dolayı korku ve yalnızlık hissini yaşadıklarını belirtmişlerdir. Orçanlı ve Bekmezci (2020) çalışmalarında normal şartların aksine hayata getirilen kısıtlamalar ve oluşan korku ortamından dolayı bu dönemde hakim olan psikolojinin farklı olduğunu söylemişlerdir. Akalın, Özgüner ve Şakiroğlu (2020) ise yaptıkları çalışmada covid-19 salgın sürecinde yaşanan belirsizliğin, insanlardaki kaygı düzeyini artırdığını belirtmişlerdir. Kaygı düzeyi artan öğretim elemanları ve öğrencilerin motivasyonlarını kaybettiği ve bu nedenle kendilerini yetersiz hissetme duygusuna kapıldığı söylenebilir. Salgın öncesinde insanların farklı yaşamları ve farklı öncelikleri bulunmaktaydı. Salgın sonrası yaşam koşullarının ve önceliklerin değişmesinin insanların motivasyonunu olumsuz yönde etkilediği ifade edilebilir. Güven (2021) salgın sürecinin öğretim elemanları üzerinde yarattığı etkiyi araştırmış ve bu sürecin öğretim elemanlarının sağlığını olumsuz yönde etkilediği bulgusuna ulaşılmıştır. Çalışmada, yoğun bir iş yaşamı olan öğretim elemanlarının, salgının başında yaşanan belirsizlikler nedeniyle, sağlık odaklı bir yaşama yöneldikleri ve birinci önceliklerinin de bu olduğu aktarılmıştır. Sağlıklarının tehlike altında olduğunu düşünen akademisyenlerin eğitim faaliyetlerine salgın döneminin başlarında odaklanamadıkları ve bu yüzden bu süreçte verilen eğitimin niteliğinin yeterli olmadığı söylenebilir.

Öğretim elemanları acil uzaktan öğretim sürecinde öğrenci katılımının azaldığını söylemişlerdir. Öğrenci katılımının azalmasının nedeni olarak, öğrencilerin acil uzaktan öğretime katılacak teknik donanıma sahip olmamalarını, uzaktan öğretimi benimsememelerini ve içerisinde buldukları yaşam koşulları olarak ifade etmişlerdir. Basillaia ve Kvavadze (2020) Gürcistan'da yaptıkları çalışmada, öğrencilerin acil uzaktan öğretim sürecine hızlı şekilde adapte olduğunu, sistemin başarılı şekilde çalıştığını ifade etmişlerdir. Muhammed ve Kainat (2020) ise Pakistan'da yapmış oldukları çalışmalarında acil uzaktan öğretim sürecinin öğrenciler tarafından benimsenmediğini aktarmışlardır. Öğrencilerin uzaktan öğretim sürecini benimsememesinin nedeni, Teknik ve ekonomik sorunlar nedeniyle, internete erişimde problem yaşamaları olarak gösterilmiştir. Yapılan araştırmalar ışığında, ülkelerin sahip olduğu ve öğrencilerine sunduğu imkanların acil uzaktan öğretim sürecinin başarıya ulaşmasına etki ettiği düşünülmektedir. Gelişmiş ülkelerde acil uzaktan öğretimin daha başarılı olduğu söylenebilir.

Öğretim elemanları, acil uzaktan öğretim sürecinin başlamasıyla, teknoloji kullanımının arttığını belirtmişlerdir. Öğretim elemanları ve öğrencilerin, derslerin yapıldığı çevrimiçi sınıflara katılabilmesi, derslerde kullanılacak içeriklerin hazırlanması, sınav uygulamalarının yapılması, dönem projelerinin hazırlanması için teknolojinin bir araç olarak kullanıldığı görülmektedir. Roose (2020), insanların aileleri, arkadaşları, öğrencileri ile haberleşmek için teknolojiyi

kullandıklarını, Ohio'da bulunan bir grup öğretmenin öğrencilerin öğretime nasıl devam edecekleri hakkında düşüncelerini paylaştıkları bir google dokümanı oluşturduklarını ifade etmiştir. Deidun (2020), İtalya'da öğretim elemanlarının, derslerini youtube aracılığı ile öğrencileriyle paylaştıklarını belirtmiştir. Salgın sürecinin getirdiği bu acil durumda KKTC'de bulunan okulların teknolojiye yönelik yatırımlarında gözle görünür bir artış olmuştur (Ulak, Aygün ve Öznacar, 2021). Salgın sürecinde, eğitim alanında devamlılığın sağlanabilmesi için teknolojinin bir araç olarak kullanıldığı görülmektedir. Ancak öğrencilerin, teknoloji kullanımı konusunda eşit şartlarda olmadığı yine öğretim elemanlarının görüşlerinden yapılan çıkarımlardandır. Bozkurt ve Sharma (2020) yaptıkları çalışmada insanların eşit şekilde eğitim imkanlarından yararlanmadığını ve dijital uçurumun önemli bir tehdit olduğunu ifade etmişlerdir.

Öğretim elemanları acil uzaktan öğretim sistemiyle eğitimin ulaşılabilir ve ekonomik olduğunu söylemektedirler. Öğrencilerin buldukları ortamdaki derslere katılabilmemesinin, katılamadıkları derslerin ders kayıtlarını izleyebilmemesinin, öğretim elemanlarına ulaşabilmemesinin ve öğretimin ekonomik olmasının öğrencilere avantaj sağladığını ifade etmişlerdir. Altınpulluk (2021) yaptığı çalışmada, acil uzaktan öğretim sisteminin maliyet açısından incelendiğinde verimli bir sistem olduğunu değerlendirmiştir. Genç, Engin ve Yardım'ın (2020) lisansüstü öğrenciler üzerinde yaptıkları çalışmada, öğrenciler ulaşım için harcanan zaman ve paranın ortadan kalkması nedeniyle acil uzaktan öğretimi ekonomik olarak değerlendirdiklerini belirtmişlerdir. Yurdakal ve Kırmızı (2021) ise yaptıkları çalışmada uzaktan eğitimin ekonomik olmadığını, derslere erişim sağlayabilmek için ihtiyaç duyulan teknolojik araçların pahalı olduğunu belirtmişlerdir. Aynı çalışmada öğrencilerin, çevrimiçi dersler için internet hızını artırdığını ve bu sebeple aylık ödedikleri maddi tutarın da arttığı söylenmiştir. Acil uzaktan öğretimde okula gitmek için harcanan zaman ve yol ücretinden tasarruf sağladığı konusunda öğretim elemanları ve öğrencilerin hemfikir oldukları görülmektedir. Yükseköğretim kurumlarında öğretim elemanlarına, internet ve bilgisayar sağlanarak ihtiyaçları karşılandığı için acil uzaktan öğretimi avantajlı buldukları söylenebilir. Öğrenciler ise derslere erişebilmek için bilgisayar, kulaklık, hoparlör gibi donanımları satın almak ve hızlı internet için gerekli olan ücreti aylık olarak ödemek durumunda kaldıklarından uzaktan öğretimin onlar için ekonomik olmadığı söylenebilir.

Öğretim elemanları sürecin sağladığı avantajların yanında dezavantajları olduğunu da söylemişlerdir. Süreç içerisinde derslere katılımın düşük olması, uygulama yapılması gereken derslerde uygulama imkanının ortadan kalkmasının ve sınavlar esnasında yaşanan kopya çekme gibi olumsuz durumların eğitimin kalitesini düşürdüğünü ifade etmişlerdir. Yurdakul ve Kırmızı'nın (2021) yaptıkları çalışmada, öğrencilerin uzaktan eğitim ile uygulamalı derslerin yapılamayacağını ifade ettiklerini aktarmışlardır.

Öğrenciler özellikle öğretmenlik uygulaması gibi beden dilinin etkin olarak kullanıldığı derslerde acil uzaktan öğretimi verimli bulmadıklarını belirtmişlerdir. Tuncer ve Bahadır'ın (2017) yaptıkları araştırmaya katılan öğrenciler, uzaktan öğretimin kendilerine bir şey katmadığını, uygulamalı yapılması gereken derslerin hem zihin hem de fizik becerisinin kullanılması nedeniyle uzaktan öğretilme verilmesinin zor olduğunu belirtmişlerdir. Teorik bilginin yanında, meslek eğitimlerinde uygulamanın da önemli olduğu düşünülmektedir. Mezun olup iş hayatına başlayacak öğrencilerin uygulama yapmadan mezun olmasının önemli sorunlara yol açacağı düşünülmektedir.

Öğretim elemanları acil uzaktan öğretim sürecinde, yapılan sınavlar esnasında öğrencileri takip edemediklerini belirtmişlerdir. Bu durumun, ölçme-değerlendirmede adil davranılması adına önemli bir sorun olduğu düşünülmektedir. Haghshenas (2019) çevrimiçi öğretim uygulamalarının iletişim ve etkileşimden yoksun olduğunu, öğrencilerin performansını ölçme ve değerlendirmede öğretim elemanlarını kısıtladığını belirtmiştir. Sınavlar esnasında denetimin sağlanamaması, öğretim elemanlarının kontrol ve denetleme konusunda eksik kalmasına yol açmıştır. Bu durumun acil uzaktan öğretim sürecinde verilen notların etik olup olmadığının sorgulanmasına neden olduğu düşünülmektedir. Covid 19 salgın sürecinde dünyaya baktığımızda üniversitelerin not sisteminde değişiklikler yaptığı görülmektedir. Kuzey Karolina Üniversitesi, genel not ortalamasına, acil uzaktan öğretim sürecinde alınan notların eklenmeyeceğini duyurmuştur. Bazı üniversitelerin salgın süreci bitene kadar, ders yükümlülüklerini yerine getiremeyen öğrenciler için "CV" harf notunu sistemlerine yüklemişlerdir (Sarı, 2020). Sarı (2020) yükseköğretim kurumlarının aldığı bu kararların arkasında, öğrencilerin ileriye dönük avantajlı ve dezavantajlı duruma gelmesinin önüne geçilmesi olduğunu ifade etmiştir. Yükseköğretim kurumlarının kriz anlarında bile ölçme değerlendirme konusunda hassas davranmalarının doğabilecek olumsuzlukların önüne geçileceği düşünülmektedir. Alınan kararlarla öğrencilerin adil bir şekilde değerlendirme hakkının gözetilmesi, içinden geçilen süreç açısından önemlidir. KKTC'de bulunan yükseköğretim kurumlarının bu yönde kararlar alması hem öğrenciler, hem de öğretim elemanları açısından yaşanabilecek olumsuz durumların önüne geçilmesini sağlayacaktır.

Yapılan gözlem ve görüşmeler sonucunda, öğretim elemanlarının acil uzaktan öğretim sürecinde ders anlatırken kullandığı yöntem ve tekniklerin öğrenciler tarafından yeterli görülmediği düşünülmektedir. Yüz yüze eğitimde olduğu gibi, çevrimiçi öğretimde de uygun öğrenme ortamını yaratmak ve etkileşimi sağlamakta öğretim elemanlarının rolü büyüktür. Hebecci, Bertiz ve Alan (2020) benzer bir bulguya ulaşarak, uzaktan eğitimde öğrencilerin, öğretmenlerin bu platformlarda derslerini kullanırken uyguladıkları yöntem ve tekniklerin yetersiz olması nedeniyle konuları anlamadıklarını ifade etmişlerdir. Karadağ ve Yücel de (2020) çalışmalarında lisans öğrencilerinin öğretim

elemanlarının bu dönemde kullandıkları dijital öğretim materyallerinin öğretiliciliğinin yetersiz olduğunu belirtmiştir. Araştırmamızın çalışma grubunun eğitim bilimleri alanında uzman olan öğretim elemanlarından oluşmasının nedeni, öğretmenlik mesleğinin en temel özelliklerinden olan iletişim becerisinin acil uzaktan öğretim sürecinde ne derece etkili olduğunu ortaya koymaktır. Yurdakul (2019) yaptığı çalışmada, öğretmenlik mesleğini usta-çırak ilişkisine benzetmiş ve uzaktan öğretimin öğretmenlik meslek becerilerini olumsuz etkilediğini ifade etmişlerdir. Öğretim elemanlarının bu süreçte öğrencilerine ulaşarak ihtiyaç duydukları bilgileri sağlamada etkin rol oynaması gerektiği düşünülmektedir. Bu bağlamda yükseköğretim kurumlarının ve öğretim elemanlarının sürece adapte olarak uygun yöntem ve teknikleri belirlemesi ve var olan sorunlara çözüm üretmesi beklenmektedir. Dünyada yaşanabilecek başka felaketlerin varlığı düşünüldüğünde uzaktan öğretim sistemlerinin fakültelerin ihtiyacı olduğu görülmekte ve her öğretim elemanının becerilerini bu yönde geliştirmesi gerekmektedir (Hodges, Moore, Lockee, Trust ve Bond, 2020)

Geçirdiğimiz son yirmi yılı incelediğimizde, teknolojinin hız kazanarak gelişmesinin yaşamamızın hemen hemen her alanına etki ettiği görülmektedir. Yetişen yeni nesil, doğar doğmaz teknolojiyle tanışmış ve yaşamının merkezine alarak yetişmektedir. Eğitim sistemlerinin yeni öğrenen profilini göz önünde bulundurularak öğretim elemanlarının teknolojiyi eğitime entegre etmesi gerektiği düşünülmektedir. Çevrimiçi öğretim uygulamalarına uygun müfredat oluşturulmasının başarılı bir eğitim için önemli olduğu ön görülmektedir. Yaptıkları araştırmada benzer bir bulguya ulaşan, Bilgiç, Duman ve Seferoğlu (2011) yeni nesil öğrencilerin öğrenme stiline değişmesinden dolayı, öğretene ve öğrenme ortamlarına yönelik beklentilerin değiştiğini belirtmişlerdir. Çevrimiçi öğretim uygulamalarının kullanımının artmasıyla eğitim ve öğretimin farklı bir boyuta taşındığını aktarmışlardır.

Öğretim elemanlarıyla yapılan görüşmeler, incelenen ders kayıtları ve yapılan gözlem sonucunda öğrencilerin acil uzaktan öğretim sürecine gösterdiği katılımının düşük olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Acil uzaktan öğretimin verimli olabilmesi için öğrencilerin kendilerini buldukları topluluğun bir üyesi olarak görmesi ve toplulukta bulunan diğer üyelerle bağ kurmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Yıldız (2020) yaptığı çalışmada, çevrimiçi öğrenme ortamını tasarlarken topluluk hissini sağlayacak unsurların göz önünde bulundurulmasının ve öğretim planının bu yönde tasarlanmasının gerekliliğini vurgulamıştır.

Çevrimiçi öğretim uygulamalarının iyileştirilmesi ve doğan aksaklıkların giderilmesinin eğitimi başarıya taşıyacağı düşünülmektedir. Elde edilen bulgularda öğretim elemanları, öğrencilerden gelen şikayetleri de göz önünde bulundurularak seçilen uygulamaların acil uzaktan öğretim için yeterli olmadığını aktarmışlardır. Seçilen uygulamaların yetersiz olmasının verilen

eğitimin kalitesini düşürdüğü söylenebilir. Aksaraylı ve Pala (2019) yaptıkları araştırmada benzer bir bulguya ulaşarak öğrencilerin okulun sunduğu uzaktan eğitim ve çevrimiçi öğretim uygulamalarının kalitesinden memnun olmadıkları sonucuna ulaşmışlardır.

Öneriler

- Öğretim elemanlarının çevrimiçi öğretim uygulamalarında daha verimli olabilmesi için öğretmenlere içerik hazırlama hakkında etkili bir kurs programı düzenlenebilir.
- Her okul kendi uzaktan öğretim sistemlerini geliştirebilir.
- Öğrencilerin ölçme ve değerlendirme sürecinde avantajlı ya da dezavantajlı duruma düşmemesini sağlayacak şekilde sistemin yeniden tasarlanmasına yönelik çalışmalar yapılabilir
- Üniversitelerin internet bant genişliği artırılabilir ve bu sayede öğretmen-öğrenci etkileşimi artırılabilir.
- Uzaktan eğitim sistemlerinin sağladığı teknolojik imkânların derslerde kullanımı konusunda öğretim elemanlarına hizmet içi eğitimler verilebilir.
- Dönem başında öğretim elemanları ve öğrencilerin cihaz eksikliklerinin giderilmesi için üretici firmalarla görüşülüp, cihaz alımı için kolaylık sağlanabilir.
- Covid-19 salgını ile eğitim hayatına giren acil uzaktan öğretimin gelecekte geleneksel eğitimin yerini alacağını söylemek, her ne kadar erken olduğu düşünülse de bu çalışma ile elde edilen sonuçlar, başarılı bir eğitim sisteminin tesisine yönelik özellikle yükseköğretim kurumu yöneticilerince ve eğitim politika yapıcılarınca alınacak kararlarda dikkate alınabilir.

Etik Kurul Onayı: Bu çalışma Yakın Doğu Üniversitesi Etik Kurulu tarafından 07/12/2021 tarihinde YDÜ/EB/2021/756 sayılı karar ile onaylanmıştır.

Bilgilendirilmiş Onam: Çalışmaya dahil edilmeden önce tüm katılımcılardan bilgilendirilmiş onam alınmıştır.

Hakem Değerlendirmesi: Dışarıdan hakemli.

Yazarların Katkısı: Literatür taraması verilerin toplanması analizi yorumlanması ve raporlamasına yazarlar eşit oranda katkı yapmışlardır

Çıkar Çatışması: Yazarların ifşa edecek herhangi bir çıkar çatışması yoktur

Finansal Açıklama: Yazarlar bu çalışmanın herhangi bir finansal destek almadığını beyan etmişlerdir.

Kaynaklar

- Altınpulluk, H. (2021). Türkiye'deki öğretim üyelerinin covid-19 küresel salgın sürecindeki uzaktan eğitim uygulamalarına ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Gazi University Journal of Gazi Educational Faculty (GUJGEF)*, 41(1), 53-89. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1515852>
- Akalın, S., Özgüner, İ., ve Şakiroğlu, M. (2020). Covid-19 Salgınının ve Karantinanın Psikolojik Etkileri. *Electronic Turkish Studies*, 15(4), 885-903. doi:<http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.44885>
- Akar, H. (2016). Durum çalışması. A. Saban ve A. Ersoy (Ed.), *Eğitimde Nitel Araştırma Desenleri* içinde (s. 139-176). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Aksaraylı, M. ve Osman, P. A. L. A. (2019). Uzaktan eğitimde kalite iyileştirme boyutlarının değerlendirilmesi: Smart-AHP tabanlı servqual yaklaşımı. *Ege Academic Review*, 19(2), 173-187. doi: 10.21121/eab.513557
- Akyürek, M. (2020). Uzaktan eğitim: bir alanyazın taraması. *Medeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 1-9. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/mead/issue/56310/711904>
- Avcı, F. ve Akdeniz, E. C. (2021). Koronavirüs (Covid-19) salgını ve uzaktan eğitim sürecinde karşılaşılan sorunlar konusunda öğretmenlerin değerlendirmeleri. *Uluslararası Sosyal Bilimler ve Eğitim Dergisi*, 3(4), 117-154. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/usbed/issue/61198/910183>
- Balyer, A. (2019). *Eğitim yönetiminde yeni yaklaşımlar*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Bao W. (2020). COVID-19 and online teaching in higher education: A case study of Peking University. *Hum Behav & Emerg Tech*. 1-3. <https://doi.org/10.1002/hbe2.191>
- Baran, A. ve Sadık, O. (2021). Covid 19 sürecinde sınıf öğretmenlerinin acil uzaktan öğretim tecrübelerinin ve görüşlerinin incelenmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(2), 813-854 Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1584859>
- Basilaia, G. ve Kvavadze, D. (2020). Transition to online education in schools during a SARS-CoV-2 coronavirus (covid-19) pandemic in Georgia. *Pedagogical Research*, 5(4), 1-9. Erişim adresi: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1263561.pdf>
- Batur, Z. ve Uygun, K. (2012). İki neslin bir kavram algısı: teknoloji. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 74-88. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/202364>
- Bilgiç, H. G., Duman, D. ve Seferoğlu, S. S. (2011). Dijital yerillerin özellikleri ve çevrim içi ortamların tasarlanmasındaki etkileri. *Akademik Bilişim*, 2(4), 1-7. Erişim adresi: <https://www.academia.edu/503212>
- Bingöl, B. (2020). Peyzaj mimarlığı öğrencilerinin covid-19 sürecinde acil uzaktan öğretim üzerine görüşleri: Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Örneği. *Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi*, (20), 890-897. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1328429>
- Bozkurt, A. (2020). Koronavirüs (covid-19) pandemi süreci ve pandemi sonrası dünyada eğitime yönelik değerlendirmeler: Yeni normal ve yeni eğitim paradigması. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(3), 112-142. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1215818>
- Bozkurt, A., ve Sharma, R. C. (2020). Emergency remote teaching in a time of global crisis due to CoronaVirus pandemic. *Asian Journal of Distance Education*, 15(1), 1-11. Erişim adresi: <file:///C:/Users/USER/Downloads/447-Article%20Text-660-1-10-20200430.pdf>
- Büyüköztürk, Ş. (2018). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Can, E. (2020). Koronavirüs (covid-19) pandemisi ve pedagojik yansımaları: Türkiye'de açık ve uzaktan eğitim uygulamaları. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 11-53. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1179832>
- Charmaz, K. (2006). *Constructing grounded theory: A practical guide through qualitative analysis*. Thousand Oaks, CA: SAGE Publications.

- Cocok, C., Baillie-Abidi, C., Kevany, K. ve Lange, E. (Mart, 2012). Taking the Distance out of Distance Education. In *Society for Information Technology & Teacher Education International Conference* (s. 264-269). Association for the Advancement of Computing in Education (AACE).
- Creswell, J. (2003). *Research design: Qualitative, quantitative and mixed methods approaches* (2. baskı). Thousand Oaks, CA: SAGE Publications.
- Creswell, J. W. (2015). Revisiting mixed methods and advancing scientific practices. S. Nagy, H. Biberand ve R. B. Johnson (Ed.), *The Oxford handbook of multimethod and mixed methods research inquiry* içinde (s). Oxford University Press.
- Çakmak, Ö. (2008). Eğitimin ekonomiye ve kalkınmaya etkisi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (11), 33-41. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/787153>
- Deidun, A. (2020). Hidden victims of COVID-19. *The Sunday Times of Malta*, s. 26. (Erişim tarihi: 05.03.2022).
- Dikmen, S. ve Bahçeci, F. (2020). Covid-19 pandemisi sürecinde yükseköğretim kurumlarının uzaktan eğitime yönelik stratejileri: Fırat Üniversitesi örneği. *Turkish Journal of Educational Studies*, 7(2), 78-98. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1108982>
- Dhull I. ve Sakshi M. (2017). Online learning. *International Education & Research Journal*, 3(8), 32-34. Erişim adresi: https://www.researchgate.net/publication/332833360_Online_Learning
- Egeli, S. ve Özdemir, M. B. (2020). Koronavirüs (Covid-19) pandemi sürecinin KKTC eğitim sistemine yansımalarına genel bir bakış. 21. *Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(27), 779-804. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1611892>
- Erkut, E. (2020). Covid-19 sonrası yükseköğretim. *Yükseköğretim Dergisi*, 10(2), 125-133. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1276103>
- Flores, M. A. ve Gago, M. (2020). Teacher education in times of covid-19 pandemic in Portugal: national, institutional and pedagogical responses. *Journal of Education for Teaching*, 46(4), 507-516. doi: [10.1080/02607476.2020.1799709](https://doi.org/10.1080/02607476.2020.1799709)
- Flores, M. A., Machado, E. A. ve Alves, P. (Temmuz, 2020). *Ensino e avaliação a distância em tempos de COVID-19 nos ensinos básico e secundário em Portugal*. VIII Convenção Nacional da FNE (Federação Nacional da Educação) Webseminar, Erişim adresi: https://ciecum.files.wordpress.com/2020/07/resultados-do-estudo_versc3a3ofinal_pc393s-sessc383o.pdf
- Genç, S. Z., Engin, G. ve Yardım, T. (2020). Pandemi (Covid-19) sürecindeki uzaktan eğitim uygulamalarına ilişkin lisansüstü öğrenci görüşleri. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (41), 134-158. doi:10.33418/ataunikkefd.782142
- Glaser, B. G. (1978). *Theoretical sensitivity advances in the methodology of grounded theory*. Mill Valley, CA: The Sociology Press.
- Güler, A., Halicioğlu, M.B. ve Taşgın, S. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Güven, A. (2021). Covid 19 pandemi sürecinin birinci yılında, Türkiye'de akademisyenlerin iş yaşam kaliteleri üzerine bir değerlendirme. *Enderun*, 5(1), 1-21. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/enderun/issue/61024/896680>
- Haghshenas, M. (2019). A model for utilizing social softwares in learning management system of e-learning. *Quarterly Journal of Iranian Distance Education*, 1(4), 25-38. Erişim adresi: http://journals.pnu.ac.ir/article_6124_38fa93dbbb0c6bc8ca63982dff947634.pdf
- Hebebcı, M. T., Bertiz, Y. ve Alan, S. (2020). Investigation of views of students and teachers on distance education practices during the Coronavirus (COVID-19) Pandemic. *International Journal of Technology in Education and Science*, 4(4), 267-282. Erişim adresi: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1271267.pdf>

- Hodges, C. B., Moore, S., Lockee, B. B., Trust, T. ve Bond, M. A. (2020). The difference between emergency remote teaching and online learning. Erişim adresi: <https://er.educause.edu/articles/2020/3/the-difference-between-emergency-remote-teaching-and-online-learning> erişim tarihi 03.03.2022
- Karadağ, E. ve Yücel, C. (2020). Yeni tip Koronavirüs pandemisi döneminde üniversitelerde uzaktan eğitim: Lisans öğrencileri kapsamında bir değerlendirme çalışması. *Yükseköğretim Dergisi*, 10(2), 181-192. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1276119>
- Keskin, M. ve Özer-Kaya, D. (2020). COVID-19 sürecinde öğrencilerin web tabanlı uzaktan eğitime yönelik geri bildirimlerinin değerlendirilmesi. *İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 5(2), 59-67. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1196338>
- Kurnaz, E. ve Serçemeli, M. (2020). Covid-19 Pandemi döneminde akademisyenlerin uzaktan eğitim ve uzaktan muhasebe eğitimine yönelik bakış açıları üzerine bir araştırma. *Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi*, 3(3), 262-288. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1163428>
- Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı (2021). Covid-19 Raporu. Erişim adresi: <https://www.asi.saglik.gov.ct.tr/#> (Erişim Tarihi: 27.06.2021)
- Lau, J., Yang, B. ve Dasgupta, R. (2020). Will the coronavirus make online education go viral. Erişim adresi: <https://www.timeshighereducation.com/features/will-coronavirus-make-onlineeducation-go-viral>
- Mayring, P. (2012). *Nitel sosyal araştırmaya giriş* (A. Gümüş ve M. S. Durgun, Çev.). Ankara: Bilgesu Yayıncılık. (2002).
- Merriam, S. B. ve Grenier, R. S. (2019). *Qualitative research in practice: Examples for discussion and analysis* (2. baskı). San Fransisco: Jossey Bass.
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (2019). *Genisletilmiş bir kaynak: Nitel veri analizi*. (S. A. Altun ve A. Ersoy, Çev.). Ankara: Pegem Akademi Yayınları. (1994).
- Moustakas, C. (1994). Transcendental phenomenology: Conceptual framework. *Phenomenological research methods*, 25-42. Erişim adresi: <https://methods.sagepub.com/book/phenomenological-research-methods/d4.xml>
- Muhammed, A. ve Kainat, A. (2020). Online learning amid the covid-19 pandemic: students' perspectives, *Journal of Pedagogical Sociology and Psychology*, 2(1), 45-51. Erişim adresi: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED606496.pdf>
- Neuman, W. L. (2014). *Social research methods: Qualitative and quantitative approaches* (7. baskı). Essex, England: Pearson Education Limited.
- Orçanlı, K. ve Bekmezci, M. (2020). Üniversite öğrencilerinin covid-19 pandemisinde uzaktan eğitim algısının belirlenmesi ve bazı demografik değişkenlerle ilişkisi. *Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 6(2), 88-108. doi:10.29131/ulibd.836277
- Özgenel, M., Işık, M. ve Bahat, İ. (2019). Öğretmenlik imajı: bir ölçek geliştirme çalışması. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 52(3), 869-890. doi: 10.30964/auebfd.461440. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/868580>
- Özgöl, M, Sarıkaya, İ ve Öztürk, M. (2017). Örgün eğitimde uzaktan eğitim uygulamalarına ilişkin öğrenci ve öğretim elemanı değerlendirmeleri. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 7(2), 294-304. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/higheredusci/issue/61493/918176>
- Özkul, A. ve Girginer, N. (2014). Uzaktan eğitimde teknoloji ve etkinlik. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (3), 107-117. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sakaefd/issue/11224/134156>
- Özudoğru, G. ve Çakır, H. (2014). Öğretim elemanlarının bilişim teknolojileri kullanımında öğretmen adaylarına model olma farkındalıklarının incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(2), 207-226. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/kefad/issue/59460/854349>

- Patton, M. Q. (2018). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri* (2. baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Roose, K. (2020). The Coronavirus crisis is showing us how to live online. <https://www.nytimes.com/2020/03/17/technology/coronavirus-how-to-live-online.html> 06.03.2022 tarihinde alınmıştır.
- Saltürk, A. ve Güngör, C. (2020). Covid-19 döneminde öğrencilerde topluluk hissi ve çevrimiçi uzaktan eğitimin incelenmesi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 9(5), 4204-4221. Erişim adresi: <http://www.itobiad.com/tr/pub/issue/57287/817937>
- Sarı, H. (2020). Evde kal döneminde uzaktan eğitim: ölçme ve değerlendirmeyi neden karantinaya almamalıyız? *Uluslararası Eğitim Araştırmacıları Dergisi*, 3(1), 121-128. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1181932>
- Sarı, E. ve Sarı, B. (2020) Kriz zamanlarında eğitim yönetimi: covid-19 örneği. *Uluslararası Liderlik Çalışmaları Dergisi: Kuram ve Uygulama*, 3(2), 49-63. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1208010>
- Seggie, F. T. (2017). *Nitel araştırma yöntemlerine giriş*. F. N. Seggie ve Y. Bayyurt(Ed.), *Nitel Araştırma Yöntem, Teknik, Analiz ve Yaklaşımları* içinde (s.11-22). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sezgin, S. (2021). Acil uzaktan eğitim sürecinin analizi: öne çıkan kavramlar, sorunlar ve çıkarılan dersler. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(1), 273-296. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1660099>
- Sintema, E. J. (2020). E-Learning and smart revision portal for zambian primary and secondary school learners: a digitalized virtual classroom in the covid-19 era and beyond. *Aquademia*, 4(2), ep20017. Erişim adresi: <https://www.aquademia-journal.com/download/e-learning-and-smart-revision-portal-for-zambian-primary-and-secondary-school-learners-a-digitalized-8253.pdf>
- Stake, R. E. (1998). Case studies. N. K. Denzin and Y. S. Lincoln (Ed.), *Strategies of Qualitative Inquiry* içinde (s. 86-104). Thousand Oaks, Sage Publications.
- Starks, H. ve Trinidad, S. B. (2007). Choose your method: a comparison of phenomenology, discourse analysis, and grounded theory. *Qualitative Health Research*, 17(10), 1372-380. Erişim adresi: <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/104973230730703>
- Strauss, A. L. ve Corbin, J. (1994). *Grounded theory methodology: an overview*. N. K. Denzin ve Y. S. Lincoln (Ed.), *Handbook Of Qualitative Research* içinde (s. 273-285). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Tekin, E. (2020). COVID-19 Kaygısının Motivasyon Üzerindeki Etkisi: Z Kuşağı Üzerine Bir Araştırma. *Electronic Turkish Studies*, 15(4), 1129-1145. Erişim adresi: <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.44070>
- Toquero, C. M. (2020). Challenges and opportunities for higher education amid the COVID-19 pandemic: The Philippine context. *Pedagogical Research*, 5(4). Erişim adresi: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1263557.pdf>
- Tuncer, M. ve Bahadır, F. (2017). Uzaktan eğitim programlarının bu programlarda öğrenim gören öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi. *The Journal of Educational Reflections*, 1(2), 29-38. Erişim adresi: <http://acikerisim.firat.edu.tr/xmlui/handle/11508/12147>
- Ulak, H., Aygün, B. ve Öznacar, B. (Eylül, 2021) Covid-19 salgını sürecinde eğitim ve öğretimde kullanılan öğretim teknolojilerine ilişkin yönetici, öğretmen ve teknoloji tedarikçilerinin görüşlerinin girişimcilik ve inovasyon açısından değerlendirilmesi. 6 th International EMI Entrepreneurship & Social Sciences Congress, Bosnia Herzegovina Proceedings E-Book, s.126-130. Erişim adresi: <https://emissc.org/files/E-Book/6.EMI%20PROCEEDINGS%20BOOK.pdf? t=1641911194>
- UNESCO (2020). Global Monitoring of School Closures caused by covid-19. Erişim adresi: <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse>
- Uysal, D. ve Aydemir, E. E. (2016). Türkiye’de yükseköğretim kavramı ve yükseköğretimin istihdam ve ekonomiye etkisinin analizi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*

- Dergisi, (35), 275-284. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1724987>
- Yan Z. (2020). Unprecedented pandemic, unprecedented shift, and unprecedented opportunity. *Hum Behav & Emerg Tech*, 2(5), 1-3. Erişim adresi: <https://doi.org/10.1002/hbe2.192>
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, E. (2020). Çevrimiçi öğrenme ortamlarında uzaktan eğitim öğrencilerinin topluluk hissine etki eden faktörlerin incelenmesi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi-Journal of Qualitative Research in Education*, 8(1), 180-205. doi:10.14689/issn.2148-2624.1.8c.1s.9m
- YÖKAK. (2020). *Yükseköğretimde uzaktan eğitim ve kalite güvencesi sistemi*. <https://portal.yokak.gov.tr/makale/uzaktan-egitim-ve-kalite-guvence-sistemi/01.03.2022> tarihinde alınmıştır.
- Yurdakal, İ. H. (Nisan, 2019). *Ortaokul öğrencilerinin ideal öğretmen ve ideal öğretim süreçlerine yönelik görüşleri*. 3. Uluslararası Sınırsız Eğitim ve Araştırma Sempozyumu (USEAS 2019), Muğla. Erişim adresi: <http://www.sead.com.tr/wp-content/uploads/2018/11/USEAS-2019-Bildiri-Ozet-Kitab%C4%B1-son.pdf>
- Yurdakal, İ. H. ve Kırmızı, F. S. (2021). Covid-19 salgını sürecinde gerçekleştirilen acil uzaktan eğitime ilişkin öğretmen adaylarının görüşleri. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 11(2), 5-5. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1616037>
- Yükseköğretim Planlama, Denetleme, Akreditasyon ve Koordinasyon Kurulu (YÖDAK) (t.y.). *Yükseköğretim planlama, denetleme, akreditasyon ve koordinasyon kurulunun 18 Mart 2020 Tarih ve 29/19 Sayılı Toplantısı*. Erişim adresi: <https://yodak.gov.ct.tr/>

Yazarlar

Bahar Aygün
Kıbrıs İlim Üniversitesi, Doktora Öğrencisi.

Hüseyin Ulak
Kıbrıs İlim Üniversitesi, Doktora Öğrencisi.

Doç. Dr. Behçet ÖZNACAR
Yakın Doğu Üniversitesi, Öğretim Görevlisi.

İletişim

Bahar AYGÜN
Kıbrıs İlim Üniversitesi
Eğitim Yönetimi
Girne / KKTC

E-postal: b.aygun5056@gmail.com

Hüseyin ULAK
Kıbrıs İlim Üniversitesi
Eğitim Yönetimi
Girne / KKTC

E-postal: kaskanakinci@gmail.com

Doç. Dr. Behçet ÖZNACAR
Yakın Doğu Üniversitesi
Eğitim Yönetimi
Lefkoşa / KKTC

E-postal: behcet.oznacar@neu.edu.tr